

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาและบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2557 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 2.1.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 2.1.2 ทฤษฎีลำดับความต้องการมาสโลว์
 - 2.1.3 ทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร
 - 2.2.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 2.2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 2.2.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 - 2.2.4 เนื้อหาวิชาในหลักสูตร
 - 2.2.5 ระบบการเรียนการสอน
 - 2.2.6 การประเมินหลักสูตร
- 2.3 หลักสูตรการศึกษาปริญญาตรีในประเทศไทย
 - 2.3.1 ความเป็นมาของหลักสูตร
 - 2.3.2 หลักสูตรครุศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 2.3.3 มาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 2.3.4 มาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาระดับปริญญาตรี
- 2.4 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี)
 - 2.4.1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา พุทธศักราช 2547
 - 2.4.2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2552
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

2.1.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นเรื่องของความรู้สึก เช่น ความรู้สึกชอบ ยินดี ประทับใจ เป็นต้น ถ้าความรู้สึกที่เกิดขึ้นของคุณคือเป็นความรู้สึกที่ดี จะส่งผลให้เกิดเป็นความพึงพอใจได้ พรรณี ช.เจนจิต (2545 : 288) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจว่า เป็นเรื่องของความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันไป บุคคลจะมีความพึงพอใจมากหรือน้อยเกี่ยวกับสิ่งใดนั้น บุคคลรอบข้างนับเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่งโดยที่ความพึงพอใจของบุคคลมีแนวโน้มที่จะอยู่กับค่านิยมของคนนั้น ความพึงพอใจยังมีแหล่งที่มาซึ่งเกิดจาก

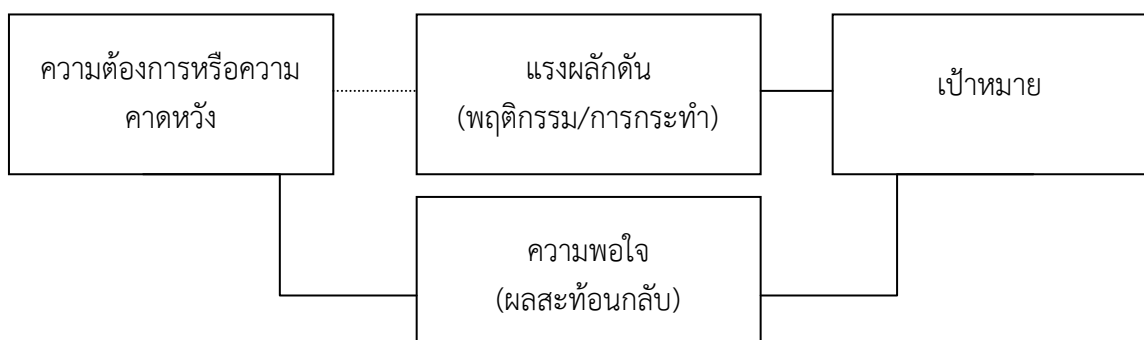
1) การอบรมตั้งแต่เล็กๆ เป็นไปในลักษณะค่อยๆ ซึมซับจากการเลียนแบบจากพ่อแม่ และคนข้างเคียง ไม่ต้องมีใครมาสอน ดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้

2) ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

3) การรับถ่ายทอดจากความพอใจที่มีอยู่แล้ว

วรูม (ประนัตตา จ่างแก้ว, 2538 : 26 ; อ้างอิงจาก Vroom, 1964 : 41) กล่าวว่าทัศนคติและความพึงพอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้จะหมายถึงผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทัศนคติด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจและทัศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจนั่นเอง

มัลลินส์ (ประนัตตา จ่างแก้ว, 2538: 26 ; อ้างอิงจาก Mullins, 1985 : 22) กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลายๆ ด้าน เป็นสภาพที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในงาน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เกิดจากมนุษย์จะมีแรงผลักดันบางประการในตัวบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่ตนเองพยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายบางอย่างเพื่อที่จะสนองต่อความต้องการหรือความคาดหวังที่มีอยู่และเมื่อบรรลุเป้าหมายนั้นแล้วจะเกิดความพอใจเป็นผลสะท้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้นเป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อไปอีก ซึ่งแสดงให้เห็นดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 การเกิดความพอใจของบุคคล

แหล่งที่มา : ประนัตตา จ่างแก้ว. 2538 : 26; อ้างอิงจาก Mullins, Lurie J. (1985) Management and Organization Behavior, 1985 p.280.

จากการศึกษาของอภิชัย กุลชา (2543 : 6-7) ได้กล่าวถึงแนวคิดในเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษา ว่าหมายถึง ความรู้สึกที่ดี ที่เป็นไปตามความคาดหวังจากการดำเนินการเรียนการสอนของโรงเรียนทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีความเจริญงอกงามทุกด้าน กระตือรือร้นในการเรียนมีความสนใจและเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน ที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนต่อไป ซึ่งโดยทั่วไปผู้ปกครองจะมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษาใน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร

วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารทางวิชาการ ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การศึกษาจึงมีภารกิจดังนี้

- การศึกษาในฐานะเป็นผู้ธำรงรักษา และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม
- การศึกษาในฐานะเครื่องมือเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรม
- การศึกษาในฐานะเครื่องมือเพื่อการพัฒนาคนเป็นรายบุคคล
- การศึกษาในฐานะเป็นเครื่องมือของสังคมในการสร้างสมาชิกของสังคมให้มีลักษณะตามที่ต้องการ

- การศึกษาในฐานะเครื่องมือในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ

ภารกิจทางการศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงที่จะต้องจัดการศึกษาในระดับต่างๆ อย่างดีที่สุด อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนของประเทศนั้น จะต้องมีความหวังในการจัดการศึกษาที่ให้เยาวชนแต่ละวัยและแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันและบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา

จากความหมายของความพึงพอใจสรุปได้ว่า ความพึงพอใจหรือความพอใจ คือความรู้สึกหรือทัศนคติในทางบวกของบุคคล และจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องจากความต้องการด้านพื้นฐานของมนุษย์ ถ้าบุคคลได้รับความตึงเครียด มีผลเกี่ยวเนื่องมาจากความต้องการด้านพื้นฐานของมนุษย์จะเกิดความพึงพอใจมากขึ้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ โดยทั่วไปจะอธิบายตามแนวคิดและหลักการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ ในเรื่องแรงจูงใจ ความพึงพอใจเป็นส่วนหนึ่งของแรงจูงใจที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมนั้นๆ ออกมา ทฤษฎีทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการแรงจูงใจได้แก่ ทฤษฎีลำดับความต้องการมาสโลว์ (Maslow Hierarchy of Needs Theory) และทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี (E R G Theory) เป็นแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง

2.1.2 ทฤษฎีลำดับความต้องการมาสโลว์ (Maslow Hierarchy of Needs Theory)

ทฤษฎีลำดับความต้องการมาสโลว์มีสมมติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีสิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง หรือพึงพอใจอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ความต้องการสิ่งอื่นๆ ก็ จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน (พรรรณี ชนเจนจิต, 2545: 53-54) คือ

1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์ยังมีความต้องการสูงในขั้นต่อไป คือ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่างๆ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ

3) ความต้องการด้านสังคม ความรัก ความพอใจ (Belong Needs and Love Needs) ภายหลังจากที่ตนได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคม จะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้ เป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับ จากบุคคลอื่น และมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

4) ความต้องการชื่อเสียง ยกย่อง (Self-esteem Needs) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็น ความต้องการที่ประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ คือ ความมั่นใจในตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้ และความสำคัญในตัวของตัวเอง รวมตลอดทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ ยอมรับของบุคคลอื่น หรืออยากให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่ การงาน การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์กร

5) ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs) ความต้องการสูงสุดของมนุษย์ คือ ความสำเร็จในชีวิตตามความนึกคิดหรือความคาดหวังความ ทะเยอทะยาน ความใฝ่ฝัน ภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้นอย่างครบถ้วนแล้ว ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักจะเป็นความต้องการที่เป็น อิสระเฉพาะแต่ละคน ซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันอยากที่จะประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ตน คาดฝันไว้อย่างสูงส่งในทัศนะของตน

มาสโลว์แบ่งความต้องการออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (growth needs) ได้แก่ ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็นความต้องการระดับสูง และอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง และความต้องการที่รับการตอบสนองอย่างดีแล้วจะไม่สามารถเป็นเงื่อนไขจูงใจบุคคลได้อีกต่อไป ทฤษฎีลำดับความต้องการจึงเป็นทฤษฎีอธิบายพฤติกรรมมนุษย์

2.1.3 ทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี (E R G Theory)

ทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี (E R G Theory) ในช่วงปี ค.ศ.1969 เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer 1969, pp. 142-175 อ้างถึงใน พรณิ ช.เจนจิต, 2545: 195-197) ได้เสนอแนวความคิดที่สอดคล้องกับมาสโลว์ ซึ่งได้แบ่งระดับความต้องการของมนุษย์เป็น 3 ชั้นตอนคือ

1) ความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่ (Existence Needs : E) ประกอบด้วยความต้องการที่จำเป็นในการอยู่รอดของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม

2) ความต้องการสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relatedness Needs : R) เช่น ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา

3) ความต้องการเจริญเติบโต (Growth Needs :G) เป็นความต้องการที่จะพัฒนา ตนเอง และใช้ศักยภาพในตนเองที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการ สูงสุด

จากทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี ของ อัลเดอร์เฟอร์ จะเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ แต่แตกต่างที่ความต้องการของมนุษย์อาจกลับไปกลับมา ได้ เช่น กระบวนการความพึงพอใจความก้าวหน้า (Satisfaction – progression process) อาจทำให้อึดอัดใจในความพยายาม เพราะต้องเพิ่มความรับผิดชอบ จึงกลับมาสิ้นใจความต้องการทางสังคม หรือความต้องการความเป็นอยู่อย่างสุขสบายแทน เรียกสภาพการณ์เช่นนี้ว่า กระบวนการถดถอยข้อคับใจ (Frustration regression process) อัลเดอร์เฟอร์ เห็นว่าความสำคัญของความแตกต่างของบุคคลในความต้องการต่างๆ กัน ทั้งความแตกต่างของบุคคลในระดับพัฒนา และความแตกต่างของบุคคลในฐานะ สมาชิกของกลุ่ม เขานำทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ มาประยุกต์ใช้ในแง่ที่ว่าแม้ผู้บริหารจะพยายามตอบสนองความต้องการระดับต่างๆ ของพนักงานโดยการดำเนินการด้วยวิธีต่างๆ แต่บางครั้งการตอบสนองเหล่านั้นอาจติดขัด หรือสิ่งที่จะพึงมอบให้อาจยังไม่มี การตอบสนองนั้นๆ ก็จะได้ผลดีตามต้องการ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการจูงใจหรือหันกลับให้ถูกทาง มิฉะนั้นการจูงใจอาจไม่เกิดประโยชน์ เท่าที่ควร

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจจะอธิบายถึง การสร้างความพึงพอใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ทัศนคติและค่านิยมของบุคคล ดังนั้น การทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในองค์กร หน่วยงาน หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศรีวิชัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรที่กำลังศึกษาอยู่ จึงเป็นที่ปรารถนาของบุคคลทุกคนและทุกระดับ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเสริมความพึงพอใจได้อย่างเหมาะสม

2.2 แนวคิดเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

2.2.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร เป็นคำศัพท์ทางการศึกษาคำหนึ่งที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคย และมีผู้ให้ความหมายไว้มากมายและแตกต่างกันไป บางความหมายมีขอบเขตกว้าง บางความหมายมีขอบเขตแคบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของบุคคลนั้นๆ ที่มีต่อหลักสูตร เช่น

กู๊ด (Good, 1973: 37) ได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรไว้ในพจนานุกรมทางการศึกษา(Dictionary of Education) ว่า หลักสูตร คือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับ

วิชาที่บังคับสำหรับการจบการศึกษา หรือ เพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหลักต่าง ๆ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลศึกษา

โอลิวา (Oliva, 1982 อ้างถึงใน สัจด์ อุทรานันท์, 2532: 102) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนหรือโปรแกรมสำหรับประสบการณ์ทั้งหลายที่ผู้เรียนจะต้องประสบภายใต้การอำนวยการของโรงเรียน อีกทั้ง ยังหมายถึง การวางแผนการเรียนการสอน ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของโรงเรียน

ธำรง บัวศรี (2532: 9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรม การศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

รุจิรี ภูสาระ (2545: 18-20) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร ดังนี้

1) หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน หมายถึง วิชาและเนื้อหาสาระที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนในชั้นและระดับต่าง ๆ หรือกลุ่มวิชาที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

2) หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตรกลุ่มหนึ่งจัดให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วย จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระอัตราเวลาเรียน กิจกรรม ประสบการณ์ และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน มีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแนวคิดนี้จะเน้นหลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารเป็นรูปเล่ม ซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเภท คือเอกสารหลักสูตร และ เอกสารประกอบหลักสูตร

3) หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียนแนวคิดของหลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียนนี้ เป็นการมองหลักสูตรในลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนจัดขึ้น หรือ กิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่างๆ ที่เตรียมไว้ และจัดให้แก่ผู้เรียนโดยโรงเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะจะนำไปสู่ประสบการณ์ทางด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะต่างๆ อันแสดงถึงการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4) หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียนแนวคิดของหลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียนนี้ จะเป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และพฤติกรรมที่กำหนด แผนสำหรับจัดโอกาสทางการศึกษาจะเกี่ยวกับจุดหมายหรือจุดประสงค์ของการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล

5) หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์แนวคิดของหลักสูตรในฐานะที่เป็นประสบการณ์ของผู้เรียนนั้น หมายถึงประสบการณ์ทุกอย่างของนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียน รวมถึงเนื้อหาที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนด้วยแนวคิดนี้เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การไม่เห็น

6) หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทางแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทางนั้น เป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหวังหรือคาดหวังให้เด็กได้รับ กล่าวคือ ผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรไปแล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง จะเกิดผลอย่างไรในตัวผู้เรียนบ้าง แนวคิดนี้มองหลักสูตรในฐานะที่ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดหลักสูตร การ

กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล จำต้องศึกษาและวางแผนให้สอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วย

7) หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน แนวคิดของหลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนนั้น เป็นการมองหลักสูตรในฐานะที่เป็นแผนการเตรียมโอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จัดขึ้นโดยโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า โดยรวมเอาแผนย่อยๆ ที่เป็นโอกาสของการเรียนรู้ที่คาดหวังเข้าไว้ด้วย ดังนั้น แผนงานจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อผู้เรียนโดยโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2546: 7-11) สรุปไว้ว่าหลักสูตรมีความหมายได้หลายอย่าง เมื่อศึกษาความหมายของหลักสูตรตามนิยามที่มีผู้ให้ไว้ สามารถจัดเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1) กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง (Intended) ในความคิดนี้จะแยกการพัฒนาหลักสูตรและการสอนออกจากกัน หลักสูตรจะมีความหมายเพียงสิ่งที่จัดเตรียมไว้เพื่อนำไปเป็นแนวหรือนำไปใช้สอนให้ผู้เรียนได้เรียน การสอนจัดว่าเป็นการใช้หลักสูตร และในกลุ่มนี้ยังมีความหมายเฉพาะอีกหลายอย่างได้แก่

1.1) หลักสูตรคือวิชาและเนื้อหาวิชา แนวความคิดที่ยึดถือกันมานาน และในปัจจุบันนี้ก็ยังคงใช้กันอยู่มากคือ ถือว่าหลักสูตรคือวิชาและเนื้อหาที่จะสอนและเรียน

1.2) หลักสูตรคือโปรแกรมการศึกษา ในความหมายนี้หลักสูตรก็คือ ชุดของวิชาต่าง ๆ นั้นเอง เช่น หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา

1.3) หลักสูตรเป็นเอกสาร ในความหมายนี้จะรวมถึง ตำรา หนังสือเรียน แผนการสอน เป็นต้น

1.4) หลักสูตรหมายถึงหลักสูตรแม่บท หลักสูตรแม่บทคือหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น เป็นเสมือนแม่บทหรือธรรมนูญทางการศึกษา สำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านนี้จะยึดถือเป็นแนวทางดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษา

2) กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ในแนวคิดนี้จะรวมการสอนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรด้วย หลักสูตรในความหมายนี้จึงหมายถึง ประสบการณ์ของผู้เรียน รวมถึงบริการต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ได้วางแผนไว้ เช่น ห้องสมุด บริการสุขภาพ บริการอาหารกลางวัน การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

3) กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าครอบคลุมทั้งสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง หลักสูตรในความหมายนี้รวมถึงหลักสูตรที่ครอบคลุมความหมายทั้งหมดที่กล่าวมาในข้อ 1 และข้อ 2

นิรมล ศตวุฒิ (2554: 3-5) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ 3 แนวทาง คือ

1) หลักสูตรเป็นที่รวมของเนื้อหาวิชาที่วางแผนไว้ ในแง่นี้ หลักสูตร หมายถึง รายวิชาที่ออกแบบไว้สำหรับสอนผู้เรียน ซึ่งเนื้อหาจะมีทั้งเนื้อหาที่เป็นความรู้ เป็นกระบวนการ และเป็นทักษะ โดยเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาและมีการวัดผลหลังการสอน ส่วนวิธีสอนอาจจะไม่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ดังนั้น หลักสูตรในแง่นี้เป็นความหมายอย่างแคบ เพราะคุณค่าของประสบการณ์จะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และหลักสูตรในความหมายนี้มีลักษณะคงที่

2) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาเป็นผู้นำทางให้เกิดการเรียนรู้ ในแง่นี้ หลักสูตร หมายความว่ารวมถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษารับผิดชอบจัดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ๆ ไม่ว่าจะประสบการณ์นั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่เขียนไว้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งเรียนกว่าเป็น หลักสูตรซ่อนเร้น หรือ หลักสูตรแอบแฝง (hidden curriculum) เช่น การสอนให้นักเรียนรู้จักเข้าแถวตามลำดับการมาก่อนมาหลังเวลาซื้อของ การสอนให้พูดคำสุภาพกับเพื่อน เป็นต้น ความหมายหลักสูตรในแง่นี้จึงมีลักษณะกว้าง และมีลักษณะเป็นพลวัต

3) หลักสูตร หมายถึง ผลของปฏิริยาตอบสนองซึ่งกันและกัน ระหว่างแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่จัดไว้ได้อย่างมีวัตถุประสงค์กับภูมิหลัง บุคลิกภาพ และศักยภาพของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่ครุคิดจัดขึ้น เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียน และเพื่อการนำแผนไปใช้ให้เกิดผลดีขึ้น

จากความหมายของหลักสูตรข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความหมายของหลักสูตรมีการขยายความหมาย และเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา สรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตรหมายถึง เนื้อหา หรือ ประสบการณ์ มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งรวมถึง เอกสารหลักสูตร กระบวนการเรียน และกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาทั้งนี้ สถาบันการศึกษาต่างต้องการสร้างสรรค์และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น

2.2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึง ส่วนที่อยู่ภายในและประกอบกันเข้าเป็นหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรไปด้วย (รุจิรี ภูสาระ, 2545: 8)

1. องค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

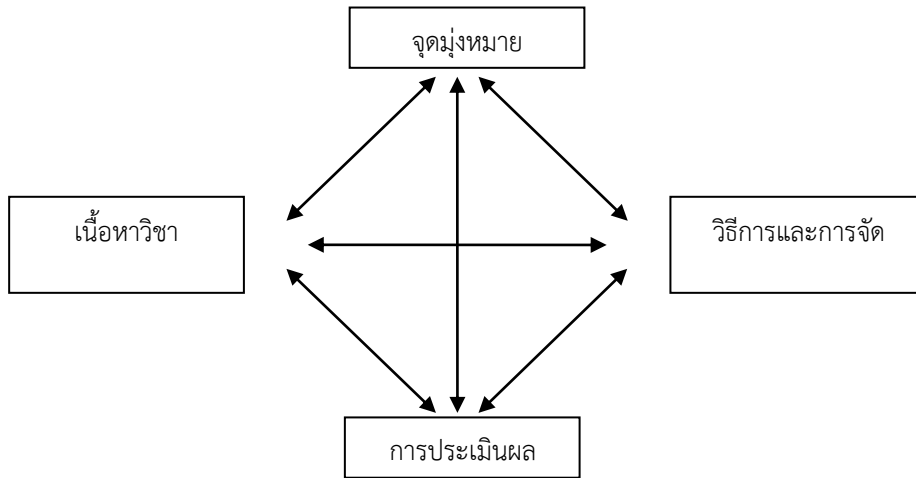
1) ไทเลอร์ (Tyler, 1968: 1) กล่าวว่าโครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย

- จุดมุ่งหมายที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
- ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
- วิธีจัดประสบการณ์เพื่อให้การจัดประสบการณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

- วิธีการประเมินผลเพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรที่กล่าวมา เฮอริคและไทเลอร์ (Herrick & Tyler, 1950: 41) ได้เสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้

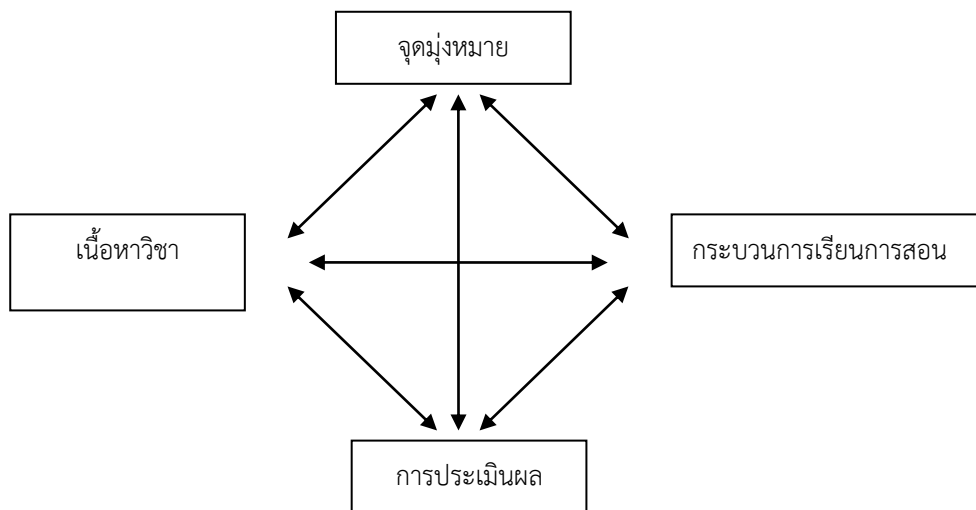
ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร

แหล่งที่มา : Herrick & Tyler (1950) Toward Improved Curriculum Theory p. 41.

2) ทาบ้า (Taba, 1962: 422-423) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

- จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ
- เนื้อหาสาระ
- กระบวนการเรียนการสอน
- การประเมินผล

องค์ประกอบดังกล่าวสามารถแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้ดังนี้

ภาพที่ 2.3 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรของทาบ้า

แหล่งที่มา : Taba (1962) Curriculum: Theory and Practice 29 (3). p.423.

3) โบแชมพ์ (Beauchamp, 1975: 107-109) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญซึ่งจะต้องเขียนไว้ในเอกสารหลักสูตร 4 ประการ คือ

- 3.1) เนื้อหาสาระและวิธีการจัด
- 3.2) จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ
- 3.3) แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน
- 3.4) การประเมินผล

ในการจัดทำหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรระดับใดก็ตาม จะต้องกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรมีลักษณะสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจุดมุ่งหมาย จะบอกทิศทางของหลักสูตรว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้ไปในลักษณะใด จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสามารถแบ่งย่อยได้เป็น 2 ระดับคือ 1) ระดับหลักสูตร จะใช้คำว่าจุดมุ่งหมายทั่วไป ซึ่งจะเขียนไว้อย่างกว้างๆ และ 2) ระดับหมวดวิชาหรือรายวิชา จะใช้คำว่าจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งมักจะเน้นการประยุกต์หรือการนำไปใช้เป็นประการสำคัญ ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นควรครอบคลุมทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ และด้านเจตคติ (สังต์ อุทรานันท์, 2532: 203)

2. เนื้อหาสาระ เป็นพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างเป้าหมายของหลักสูตรกับเหตุผลทางทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดของหลักสูตรนั้น โดยเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชานั้นจะต้องพิจารณาว่าเนื้อหาวิชานั้นสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดยพิจารณาความสัมพันธ์กับวิธีการและกิจกรรม ด้วยเกณฑ์ด้าน 1) ความถูกต้อง 2) ความสำคัญ 3) ความสนใจของผู้เรียน และ 4) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 89-90)

เนื้อหาสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอาจแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท คือ 1) ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา เป็นเนื้อหาสาระที่ประกอบอยู่ในหลักสูตรทุกระดับ 2) ความคิดรวบยอดและหลักการ เป็นเนื้อหาสาระในระดับที่สูงขึ้นจากข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา 3) การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ เป็นความรู้ที่อยู่ในระดับสูงสุดของความรู้อยู่เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยสติปัญญา 4) เจตคติและค่านิยม เป็นเนื้อหาสาระที่พัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติและค่านิยมที่ดีงาม และ 5) ทักษะทางกาย เป็นเนื้อหาสาระที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้เกิดความคล่องแคล่ว (สังต์ อุทรานันท์, 2532: 237-240)

3. การจัดประสบการณ์ หรือแนวทางการจัดการเรียนการสอน เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในหลักสูตร ในการจัดมวประสพการณเพื่อใ้บรรลุเป้าหมายหลักสำคัญอันใดอันหนึ่งมีชื่อเรียกเฉพาะว่าขอบเขตของหลักสูตร (Curriculum Domain) ซึ่งหมายถึงการจัดเนื้อหาสาระประสบการณ์ การเสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนการวัดและประเมินผลที่จะทำใ้บรรลุเป้าหมายหลักอันใดอันหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็นสื่อกลางที่จะพา

ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ (สังต์ อุทรานันท์, 2532: 215) การจัดประสบการณ์หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องพิจารณาให้รอบคอบ โดยยึดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 90)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีนั้น ต้องเป็นประสบการณ์ที่ขยายขอบข่ายการนำไปใช้ มีการใช้การวิเคราะห์ ใช้หลักในการอธิบาย และสามารถที่จะสร้างความรู้ความคิดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น (Tyler, 1954: 97) ในการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้มีขั้นตอนที่สำคัญคือ 1) ต้องมีการวางแผนการจัดประสบการณ์ คือ ต้องมีการเตรียมล่วงหน้า มีการเลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม และมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 2) ดำเนินการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ ซึ่งก็คือ การที่ผู้สอนและผู้เรียนดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ก็คือ กิจกรรมติดตามชี้แนะแนวทางในการเรียนและข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งการวัดผลการเรียนรู้ (ธำรง บัวศรี, 2532: 225)

4. การประเมินผล เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นในหลักสูตร การประเมินผลที่กำหนดไว้ในหลักสูตรจะเป็นการเสนอแนะแนวทางการดำเนินการวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักสูตรนั้นๆ ถ้าหากไม่กำหนดวิธีการประเมินผลที่ใช้กับหลักสูตร นั้นๆ ไว้ด้วยแล้ว ก็อาจทำให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างไม่ได้ผลเพราะขาดเครื่องมือในการควบคุมหลักสูตร (สังต์ อุทรานันท์, 2532: 240)

การประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะช่วยพิจารณาผลของการเรียนรู้ที่มีคุณค่าเหมาะสมกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งการประเมินผลนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ตัดสินความรู้ในเนื้อหาวิชาและความรอบรู้ในทักษะที่จำเป็น 2) วัดความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ 3) ตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน 4) เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียน 5) ประเมินประสิทธิภาพของรายวิชาหรือหลักสูตร และ 6) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน โดยในการวัดและประเมินผลการเรียนนั้นมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญหลายประการ เช่น สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนครอบคลุมลักษณะการเรียนรู้ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยใช้วิธีการวัดผลหลายวิธีเพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอในการประเมินผลการเรียน และควรดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนบ่อยครั้ง อาจดำเนินการทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และภายหลังเรียน (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 102)

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรของนักการศึกษาดังกล่าวพบว่า มีแนวคิดที่สอดคล้องกัน คือ องค์ประกอบของหลักสูตรจะได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ของกลุ่มวิชา และรายวิชา โครงสร้าง ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แนวทางการประเมินผลการเรียน และแนวทางการใช้หลักสูตร

2.2.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 22-29) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญที่พึงยึดถือในการกำหนดจุดประสงค์ในระดับหลักสูตรหรือ “จุดหมาย” ไว้ 8 ข้อ ดังนี้

1. ต้องสอดคล้องกับปรัชญาหรืออุดมการณ์ของสังคม นักพัฒนาหลักสูตรต้องกำหนดจุดหมายของหลักสูตร โดยยึดปรัชญาหรืออุดมการณ์ของสังคมด้วย เช่น ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธจุดหมายที่กำหนดขึ้น จึงต้องสนับสนุนแนวความคิดประชาธิปไตยและสอดคล้องกับหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา

2. ต้องสอดคล้องและส่งเสริมค่านิยมของสังคม นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องยึดเอาค่านิยมของสังคมเป็นรากฐานในการกำหนดจุดหมาย เช่น การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ การแต่งกายสุภาพในที่ชุมชน การมีความกตัญญูต่อผู้มีอุปการคุณ เป็นต้น

3. ต้องมุ่งสนองความต้องการและแก้ปัญหาของสังคม นักพัฒนาหลักสูตรต้องวิเคราะห์ให้ละเอียดรอบคอบว่า สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสังคมคืออะไร และต้องเข้าใจว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ ฉะนั้นปัญหาและความต้องการแต่ละระยะย่อมเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรจะทำคือ จะต้องมองไปข้างหน้าว่าแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงจะเป็นอย่างไร แล้วกำหนดจุดหมายให้รับกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นนั้น

4. ต้องสนองความต้องการของผู้เรียน เกณฑ์ความต้องการของผู้เรียนได้มีการกำหนดไว้หลายลักษณะซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรสามารถเลือกนำไปใช้ได้ตามความเหมาะสม

5. ต้องสอดคล้องและส่งเสริมจุดหมายของหลักสูตรระดับอื่น การกำหนดจุดหมายควรต้องคำนึงถึงจุดหมายของหลักสูตรระดับอื่นด้วย กล่าวคือ ต้องกำหนดจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอื่นๆ ให้สอดคล้องกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและทางจิต และจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีสุขนิสัยที่ดีทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ก็เท่ากับว่าจุดหมายของหลักสูตรทั้งสองระดับนี้สอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

6. ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ การกำหนดจุดหมายจะมีผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่การนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้น จะต้องกำหนดจุดหมายให้ชัดเจนไปเพื่อไม่ให้เกิดความไขว้เขวในการตีความจุดหมาย บางจุดหมายมีความหมายกว้างยากแก่การปฏิบัติ เช่น กล่าวว่าเพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี คำว่า “พลเมืองดี” ผู้ปฏิบัติอาจตีความได้หลายนัย เช่น อาจหมายถึงการเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือมีสัมมาอาชีวะ หรืออยู่ในศีลธรรม หรือร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างรวมกัน เมื่อเป็นเช่นนี้การปฏิบัติย่อมสับสนได้

7. ต้องให้มีความสมดุลระหว่างความต้องการของผู้เรียนและสังคม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรไม่ควรหนักไปทางด้านใดด้านหนึ่งในระหว่างความต้องการของผู้เรียนและสังคมมากเกินไป เพราะจะเกิดผลเสียได้

8. ต้องให้มีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะ หรือระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ในทฤษฎี และนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติได้

2.2.4 เนื้อหาวิชาในหลักสูตร

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาวิชา กล่าวโดย ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 22-29) ในการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาวิชานั้น ก่อนอื่นนักพัฒนาหลักสูตรควรจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์แต่

ละข้อว่าควรประกอบด้วยเนื้อหาอะไร ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวควรจะให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จะพัฒนาระบบความคิด และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ อย่างไรก็ตาม นักพัฒนาหลักสูตรพึงต้องระวังด้วยว่ามีเนื้อหาต่างๆ มากมายที่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ในข้อหนึ่งๆ โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งในเรื่องข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยี ดังนั้น หากนักพัฒนาหลักสูตรไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหา ก็อาจจะบรรจุเนื้อหาที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน หรือเรียนรู้ได้ผิวเผินไม่ลึกซึ้ง และอาจสอนไม่ทันได้ในที่สุด ซึ่งจะเป็นผลเสียทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน

ในเรื่องหลักเกณฑ์ของการเลือกเนื้อหาวิชา มีนักการศึกษาเสนอแนวทางไว้หลายท่าน ในที่นี้จะขอสรุปหลักเกณฑ์ที่สำคัญที่นักพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงในการเลือกเนื้อหาวิชาทั้งในระดับหลักสูตร ระดับชั้นเรียน และระดับรายวิชาดังนี้

1. มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ (Significance) นักพัฒนาหลักสูตรควรมีการเรียนรู้วิชานั้นๆ หรือวิชาอื่นๆ ในระดับสูงขึ้นไป หรือประกอบอาชีพต่อไป ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และเจตคติที่ดี

2. ความถูกต้องทันสมัย (Validity) เนื้อหาวิชาควรมีความถูกต้อง ทันสมัย เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการศึกษาวิจัยเพื่อหาคำตอบความรู้ในศาสตร์ต่างๆ มีมากขึ้น ทำให้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความรู้ที่เคยคิดว่าถูกต้องและดีในสมัยหนึ่ง อาจจะเป็นเรื่องล้าสมัยในระยะต่อมาได้ นักพัฒนาหลักสูตรจึงต้องพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาที่ถูกต้องและทันสมัย

3. มีความน่าสนใจ (Interest) เนื้อหาวิชาควรมีความรู้หลายๆ ประเภท มีความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ ควรให้ผู้เรียนได้เห็นถึงประโยชน์และความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาต่างๆ ด้วย ผู้เรียนจะได้เกิดความสนใจในสิ่งที่เรียนรู้มากขึ้น

4. เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ (Learn Ability) นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเนื้อหาวิชาที่มีความยากง่ายและสอดคล้องเหมาะสมกับวัยหรือลำดับขั้นของการพัฒนาการทั้งร่างกาย สมอง และจิตใจรวมทั้งประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกินความสามารถของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทุกด้านอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ประหยัดเวลาเรียนได้ด้วย

5. สอดคล้องกับจุดประสงค์ (Appropriateness to Objectives) เนื้อหาวิชาการจะมีความสอดคล้องและตอบสนองจุดประสงค์

6. เป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่ผู้เรียน (Usefulness) เนื้อหาวิชาควรมีประโยชน์ที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีประโยชน์ต่อผู้เรียน และพัฒนาสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น ในยุคโลกาภิวัตน์ วิชาคอมพิวเตอร์อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการประกอบอาชีพต่อไปข้างหน้า เป็นต้น

7. เป็นสิ่งที่สามารถจัดให้ผู้เรียนได้ (Feasibility) นักพัฒนาหลักสูตรควรเลือกเนื้อหาสามารถจัดให้ผู้เรียนได้เมื่อพิจารณาในแง่ความพร้อมด้านเวลา บุคลากรผู้สอน วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ

เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื้อหาวิชาที่ใช้ในหลักสูตรจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปด้วย และการจะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนานั้นก็คือการพิจารณาเลือกสรรเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับหลักสูตรนั่นเอง การเลือกเนื้อหาวิชาใดบรรจุลงในหลักสูตรจำเป็นต้องมี

การพิจารณากันอย่างละเอียดรอบคอบ ไม่เช่นนั้นแล้วเนื้อหาวิชาหรือหลักสูตรก็อาจไม่เหมาะสมหรือไม่สนองตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาสำหรับการพัฒนาหลักสูตรนั้น โดยทั่วไปแล้วมักจะคำนึงถึงหลักใหญ่ๆ อยู่ 3 ประการ คือ

1. สมรรถภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีการเรียนรู้
2. ความเหมาะสมของความรู้ที่จะนำมาสอน
3. เป้าหมายและความต้องการของสังคมที่มีโรงเรียน

สำหรับการจัดเนื้อหาวิชา ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 22-29) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อนักพัฒนาหลักสูตรได้เลือกเนื้อหาวิชาแล้ว สิ่งต่อไปที่ต้องดำเนินการคือ การจัดลำดับเนื้อหา (Organization of Content) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีแนวทางดังนี้

1. การจัดตามลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก (The Simple-to-Complex Approach) ควรจัดเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายและมีลักษณะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นก่อน แล้วจึงให้เรียนเนื้อหาที่ยากขึ้นไป เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องของสิ่งมีชีวิต ควรเริ่มจากสัตว์เซลล์เดียวที่มีระบบร่างกายไม่ซับซ้อนก่อนแล้วจึงไปถึงสัตว์ที่ประกอบไปด้วยหลายเซลล์ มีระบบร่างกายซับซ้อน เช่น คนหรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมประเภทอื่นๆ เป็นต้น

2. การจัดตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง (The Pre-requisite Learning Approach) ควรสำรวจก่อนว่า ถ้าจะให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเรื่องที่กำหนดให้หลักสูตรหรือในการสอนเรื่องใด ผู้เรียนควรรู้อะไรมาก่อนบ้าง เมื่อทราบแล้วก็นำสิ่งนั้นมาสอนก่อนเพื่อเป็นการปูพื้นฐาน เช่น ในการจัดลำดับเนื้อหาวิชาเลขคณิต ผู้เรียนจะเข้าใจการคูณและหารได้จำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจวิธีการบวกและลบก่อน

3. การจัดลำดับของกาลเวลา (The Chronological Approach) เนื้อหาจะได้รับการจัดลำดับโดยใช้เวลาเป็นเกณฑ์ เช่น จัดเนื้อหาเรียงจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน หรือเรียงจากปัจจุบันไปหาอดีต การจัดแบบนี้จะเหมาะสมสำหรับวิชาที่มีเนื้อหาเรียงลำดับตามเหตุการณ์หรือกาลเวลา เช่น วิชาประวัติศาสตร์ หรือวิชาอื่นๆ เช่น ภาษาอังกฤษที่ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการทางตัวอักษรตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นต้น

4. การจัดตามหัวข้อหรือเรื่อง (The Thematic Approach) การจัดแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรต้องจัดเนื้อหาย่อยๆ (Content Elements) ให้อยู่ในหัวข้อหรือเรื่องหนึ่งๆ หลักสูตรอาจประกอบด้วยหลายหัวข้อได้ หัวข้อแต่ละเรื่องจะเป็นอิสระคือ ไม่ต้องเป็นความรู้พื้นฐานของหัวข้ออื่นๆ หรือบางหัวข้ออาจต้องให้ผู้เรียนเรียนก่อนหลังก็ได้ นักพัฒนาหลักสูตรควรพิจารณาจัดลำดับที่จะส่งเสริมให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียน เช่น ในวิชาวรรณคดีอังกฤษ ผู้เรียนควรเรียนหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้นก่อนที่จะเรียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย ถึงแม้ว่าทั้งสองเรื่องจะใช้ทักษะการอ่านอย่างเดียวกัน แต่ถ้าผู้เรียนมีประสบการณ์ในการอ่านเรื่องสั้นก็จะทำให้ผู้เรียนไม่ลำบากในการอ่านเรื่องราวที่ยากขึ้น เช่น นวนิยาย

5. การจัดลำดับจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม (The Part-to Whole Approach) การจัดเนื้อหาโดยให้ผู้เรียนเข้าใจส่วนย่อยๆ แล้วค่อยๆ พัฒนาความรู้ความเข้าใจไปยังส่วนรวม เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์ ให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเดินทางของแสง ก่อน ที่จะไปสู่ความรู้เรื่องการเกิด

รู้จักน้ำหรือให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนรอบๆ ตัวก่อนที่จะขยายไปสู่ความรู้เกี่ยวกับประเทศทั้งหมดเป็นต้น

6. การจัดตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (The Whole-to Part Approach) การจัดเนื้อหาในลักษณะนี้จะตรงกันข้ามกับวิธีการจัดตามลำดับจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม กล่าวคือ จะให้ผู้เรียนเรียนสิ่งที่ปรากฏทั้งหมดก่อน แล้วจึงเรียนส่วนที่ย่อยหรือแคบลง เช่น ในวิชาภูมิศาสตร์ หลักสูตรอาจกำหนดให้ผู้เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ต่างๆ ไปก่อน เช่น เรียนเรื่องโลกก่อนแล้วจึงไปถึงทวีปและประเทศตามลำดับ หรือถ้าเป็นขอบเขตของประเทศไทย ผู้เรียนจะทราบถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ต่างๆ ไปของประเทศไทยก่อน แล้วจึงไปสู่ภาคต่างๆ จังหวัดต่างๆ ตามลำดับในการจัดเนื้อหาวิชา

นักพัฒนาหลักสูตรสามารถใช้วิธีการจัดหลายๆ วิธีได้ เช่น วิชาประวัติศาสตร์อาจจะจัดเนื้อหาโดยเรียงลำดับตามเวลา และตามหัวข้อหรือเรื่อง (Theme) กล่าวคือจัดเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์เป็นหัวข้อๆ และในแต่ละหัวข้อมีเนื้อหาสาระที่จัดตามลำดับของกาลเวลา เป็นต้น ในปัจจุบันแนวความคิดในการจัดเนื้อหาจะมุ่งให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาที่สัมพันธ์และมีขอบเขตที่เริ่มจากสิ่งใกล้ตัวของผู้เรียนไปสู่สิ่งที่ไกลตัว จากเนื้อหาที่มีขอบเขตที่แคบและเป็นรูปธรรมเข้าใจง่ายไปสู่เนื้อหาที่มีขอบเขตกว้างและเป็นนามธรรมมากขึ้น

การจัดเนื้อหาวิชา นอกจากจะมีการเรียงลำดับของเนื้อหาแล้ว การจัดเนื้อหาวิชายังสามารถจัดได้โดยยึดสาระความรู้ของแต่ละศาสตร์เป็นหลัก (Logical Organization) และ/หรือโดยยึดจิตวิทยาเป็นหลัก (Psychological Organization) การจัดเนื้อหาโดยยึดสาระความรู้ของแต่ละศาสตร์เป็นหลัก เป็นการจัดเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของโครงสร้างความรู้ในศาสตร์นั้นๆ เป็นหลักตายตัว โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลหรือความสนใจของผู้เรียน ซึ่งมีข้อดีคือ ช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางสติปัญญาของผู้เรียนได้ดีเนื่องจากผู้เรียนได้รับความรู้ตามความยากง่ายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูผู้สอนก็สามารถวางแผนการเรียนการสอนได้ง่ายและถ่ายทอดสะดวก ข้อเสียคือ ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนเนื่องจากครูให้ความสำคัญแก่สาระของเนื้อหา จึงมักเน้นการบรรยายเป็นหลัก

การจัดเนื้อหาโดยยึดจิตวิทยาเป็นหลัก เป็นการจัดเนื้อหาตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เนื้อหาที่จัดนั้นจะไม่มีการกำหนดอย่างละเอียดตายตัว แต่จะกำหนดขอบเขตของเนื้อหาเป็นหัวข้ออย่างกว้างๆ เพื่อให้ครูและผู้เรียนมีเสรีภาพในการจัดเนื้อหาและวิธีการสอนตามความสนใจมากขึ้น ข้อดีของการจัดเนื้อหาในลักษณะนี้คือ สามารถจัดเนื้อหาและการสอนได้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Active Learning) เนื่องจากครูและผู้เรียนมีการวางแผนร่วมกัน ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะเป็นผู้กระตุ้นหรือสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดและรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าท่อง ข้อเสีย คือ การจัดเนื้อหาโดยยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลักอาจทำให้ผู้เรียนไม่มีคุณลักษณะตามที่จุดมุ่งหมายของการศึกษากำหนด และเป็นการยากที่จะจัดเนื้อหาและการสอนที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทุกคน

2.2.5 ระบบการเรียนการสอน

การทำกิจกรรมหรืองานใดๆ ก็ตาม ถ้าทำอย่างมีระบบก็จะช่วยให้ทำได้อย่างสะดวก ทำได้สำเร็จเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ การมีระบบก็คือ การทำหน้าที่หรือจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ของส่วนประกอบต่างๆ ในระบบนั้น มีความสัมพันธ์หรือเสริมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจำเป็นที่ผู้ทำหน้าที่สอนจะต้องพัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอ ในการพัฒนาการสอนจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งในระบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่อนกระบวนการ และผลผลิต

ตัวบ่อน (Input)

ตัวบ่อนหรือปัจจัยนำเข้าระบบ คือส่วนประกอบต่างๆ ที่นำเข้าสู่ระบบ ได้แก่

- ผู้สอน ผู้เรียนหลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวกผู้สอนหรือครูเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการ ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ เช่น ความรู้ความสามารถ ความรู้จำแนกเป็นเนื้อหาสาระ ที่สอน ความรู้ในเทคนิคการสอนต่างๆ ความรู้ในสภาวะแวดล้อมอื่นๆ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะด้านจิต พันธ์ เช่น ความตั้งใจในการสอน ฯลฯ

- ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในระบบการเรียนการสอน ซึ่งจะ บรรลุผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้เรียนหลายประการ เช่น ความถนัด ความรู้พื้นฐาน เดิม ความพร้อม ความสนใจ และความพากเพียรในการเรียน ทักษะในการเรียนรู้ ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่เรียน ฯลฯ ในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 2 ด้านการ เรียนรู้ โดยมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสร้างประสบการณ์จริง

- หลักสูตร หลักสูตรเป็นองค์ประกอบหลักที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการคือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ที่เรียนกิจกรรมการเรียนการสอน (รวมวิธีสอนและสื่อการเรียนการสอน) และการประเมินผลสิ่ง อำนวยความสะดวก อาจเรียกอีกอย่างว่า “สิ่งแวดล้อมการเรียน ” เช่น ห้องเรียน หรือสถานที่เรียน ซึ่งประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่าง อุณหภูมิ กระจกหน้าต่าง เป็นต้น

กระบวนการ (Process)

กระบวนการในระบบการเรียนการสอน ก็คือ การดำเนินการสอนซึ่งเป็นการนำเอา ตัวบ่อนซึ่งเป็นวัตถุดิบในระบบมาดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ในการดำเนินการสอน อาจมีกิจกรรมต่างๆ หลายกิจกรรม ได้แก่ การตรวจสอบและเสริมพื้นฐาน การสร้างความพร้อม ในการเรียน การใช้เทคนิคการสอนต่างๆ และการใช้กิจกรรมเสริม

การตรวจสอบและเสริมพื้นฐาน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียน และได้สังเกต ที่นำมาใช้ช่วยเหลือผู้เรียนที่ยังขาดพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเรียน ให้ได้มีพื้นฐานที่พร้อมที่จะเรียนโดยไม่มี ปัญหาใดๆ ซึ่งถ้าหากได้รับการช่วยเหลือดังกล่าว ผู้เรียนอาจเรียนไม่รู้เรื่อง ทำให้ขาดความสนใจ ในการเรียนเรื่องนั้น และประสบความล้มเหลวในการเรียน ส่งผลให้การเรียนในเรื่องต่อๆ มามีปัญหา โดยตลอด การตรวจสอบพื้นฐาน อาจทำได้โดยการซักถามในผู้เรียนคิดตอบคำถามที่ใช้ถามจะเป็น เรื่อง ที่เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนในเรื่องที่จะดำเนินการสอน แต่วิธีที่ดีกว่านี้ก็คือใช้แบบทดสอบ วัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียนทุกคน แล้วทำการเสริมพื้นฐานสำหรับผู้ที่มีปัญหา ซึ่งมีหลายวิธี วิธีที่ง่าย

และใช้เวลาไม่มากนักก็คือ การเฉลยคำตอบของข้อสอบทุกข้อ โดยใช้วิธีอภิปรายและซักถามคำตอบจากผู้เรียน การตรวจสอบเสริมพื้นฐานจะทำครั้งเดียวในชั่วโมงแรกที่พบผู้เรียนการสร้างความพร้อมในการเรียนเมื่อเริ่มชั่วโมงเรียน โดยทั่วไปแล้วจะมีผู้เรียนที่ยังไม่พร้อมที่จะเรียน เช่น พุดคุยกัน คิดถึงเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาที่เรียน ฯลฯ ถ้าผู้สอนเริ่มบรรยายไปเรื่อยๆ อาจไม่ได้ผลตามที่ต้องการ โดยเฉพาะในช่วงต้นชั่วโมงนั้น จึงควรดึงความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่การเรียนโดยเร็ว ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น

1. ใช้คำถาม ถามนำให้ผู้เรียนคิดตอบ โดยถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนเรื่องนั้น เช่น ถามเหตุการณ์ปัจจุบัน ถามถึงสิ่งที่เรียนไปแล้วในชั่วโมงก่อน ฯลฯ
2. ใช้โสตทัศนูปกรณ์ช่วยเร้าความสนใจ เช่น ให้อ่านบท ให้ดูวีดิทัศน์ ภาพ แผนภูมิของจริง ฯลฯ
3. ยกเรื่องที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจมาเล่านำเข้าสู่บทเรียนในการสร้างความพร้อม ไม่ควรใช้เวลามากเกินไป ควรจะใช้เวลาไม่เกิน 5 นาที และทำทุกครั้งที่สอน เมื่อพบว่าผู้เรียนยังไม่พร้อม หรือเห็นว่าทำแล้วจะบังเกิดผลดีขึ้น

การใช้เทคนิคการสอนต่างๆ เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมแล้ว ก็จะทำการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการ และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีให้เลือกหลายวิธีการใช้กิจกรรมเสริม วิธีการสอนแต่ละวิธีหรือรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะมีกิจกรรมต่างๆ แตกต่างกันไป บางวิธีมีกิจกรรมเดียว บางวิธีหลายกิจกรรม ผู้สอนควรพิจารณากิจกรรมต่างๆ ที่จะเสริมกับวิธีสอน หรือรูปแบบการสอนที่ตนเลือกใช้ หรือเห็นว่าเมื่อนำไปเสริมกับวิธีสอนหรือรูปแบบการสอนนั้นแล้ว จะช่วยให้บรรลุผลการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น

การสร้างกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น วิธีสอนแบบอุปนัย (Induction) วิธีสอนแบบนิรนัย (Deduction) วิธีสอนแบบสืบสอบ (Inquiry) วิธีสอนแบบอภิปราย (Group Discussion) และวิธีสอนแบบโครงงาน (Project Based Learning)

1. วิธีสอนแบบอุปนัย (Induction) วิธีสอนแบบอุปนัย หมายถึง กระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการนำตัวอย่าง ข้อมูล ความคิด เหตุการณ์ สถานการณ์ ปรากฏการณ์ที่มีหลักการ แนวคิด ที่ต้องการสอนให้แก่ผู้เรียนมา ให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์จนสามารถถึงหลักการ แนวคิดจากตัวอย่างต่างๆ ที่แฝงอยู่ออกมาด้วยตนเอง เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ต่อไป (ทิตินา แคมมณี, 2545 : 338)

วิธีสอนแบบอุปนัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถจับหลักการหรือประเด็นสำคัญได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้หลักการ แนวคิด หรือข้อความรู้ต่างๆ ได้เข้าใจเป็นอย่างดี มีขั้นตอนสำคัญในการสอนดังนี้

- 1) ผู้สอน และ/หรือ ผู้เรียน ยกตัวอย่าง ข้อมูล สถานการณ์ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ หรือความคิดที่เป็นลักษณะย่อยของสิ่งที่จะเรียนรู้
- 2) เรียนศึกษาและวิเคราะห์หาหลักการที่แฝงอยู่ในตัวอย่างนั้น
- 3) ผู้เรียนสรุปหลักการ แนวคิดที่ได้จากตัวอย่างนั้น
- 4) ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. วิธีสอนแบบนิรนัย (Deduction) วิธีสอนแบบนิรนัย หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุปในเรื่องที่เรียน แล้วจึงให้ตัวอย่างการใช้ทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุปนั้นไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียน มีความเข้าใจในทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุปนั้นๆ อย่างลึกซึ้งขึ้น หรือกล่าวสั้นๆได้ว่าเป็นการสอนจากหลักการไปสู่ตัวอย่างย่อยๆ (ทศนา แคมมณี, 2545 : 335)

วิธีสอนแบบนิรนัย มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลักการ และสามารถนำหลักการดังกล่าวไปใช้ได้ ผู้วิจัยนำวิธีสอนแบบนิรนัยไปใช้ในแผนการสอนเรื่องที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าอบรมสามารถเข้าใจหลักการ ทฤษฎี และได้ฝึกปฏิบัติ โดยการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ มีขั้นตอนสำคัญในการสอน ดังนี้

1) ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ ทฤษฎี หลักการ กฎ หรือ ข้อสรุป ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม

2) ผู้สอนให้ตัวอย่างสถานการณ์หลากหลาย ที่สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้

3) ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ นำความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

4) ผู้สอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์ และอภิปรายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

5) ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. วิธีสอนแบบสืบสอบ (Inquiry) วิธีสอนแบบสืบสอบ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้การถามตอบระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน (Suchman, 1996 : 24) กู๊ด (Good, 1973 : 33) อธิบายความหมายของการสืบสอบไว้ 3 แนวทาง สรุปได้ดังนี้

1) เป็นวิธีศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้คำอธิบายที่เป็นไปได้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด

2) เป็นกลวิธีการเรียนด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น ตั้งคำถาม และดำเนินการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการจะรู้ด้วยตนเอง

3) เป็นวิธีแก้ปัญหาแบบหนึ่ง เมื่อผู้เรียนเผชิญกับเหตุการณ์หรือสิ่งทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ผู้เรียนจะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาจากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การสืบสอบเป็นกระบวนการคิด และการปฏิบัติที่มุ่งให้เกิดการแสวงหาความรู้หรือแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยตัวเองหรือร่วมมือกับผู้อื่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2537 : 27) ให้ความหมายของวิธีสอนแบบสืบสอบว่าเป็นการสอนที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย ทำให้ผู้เรียนต้องค้นหาสาเหตุเพื่อนำมาอธิบายปัญหานั้น ผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้สืบสอบด้วยการตั้งคำถาม โดยมีจุดหมายปลายทางที่ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ลักษณะการสอนแบบสืบสอบมีดังนี้

1) ผู้สอนเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนสนใจปัญหา อยากรู้คำตอบ เกิดความสงสัย ด้วยการ ใช้คำถาม สร้างสถานการณ์หรือใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้เรียนเป็นผู้มองเห็นปัญหา เกิดความสงสัยและใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา

2) เมื่อผู้เรียนมีข้อสงสัย ผู้สอนจะไม่ให้คำตอบโดยตรงแต่จะใช้วิธีตอบคำถามโดยการย้อนถามหรือชักใช้ไล่เลียง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดลึกซึ้ง ละเอียด วิเคราะห์ด้วยเหตุผลจากหลักฐานที่ปรากฏและสามารถพูดแสดงความคิดเห็นของตนได้ชัดเจนขึ้น

3) ผู้สอนจะไม่ตัดสินคำตอบของผู้เรียนว่าถูกหรือผิดในทันทีทันใด เพื่อให้โอกาสผู้เรียนคนอื่นได้คิดหาคำตอบต่อไป แต่ผู้สอนจะใช้วิธีการเสริมพลังด้วยวาจา ทำทางที่แสดงการยอมรับ สนใจและกระตือรือร้นในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าและแสดงความคิดเห็น

4) ผู้สอนจะใช้คำถามแบบกว้าง ที่มีคำตอบได้หลายอย่างโดยใช้เกณฑ์ของผู้เรียนเองหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร่วมกันในการตัดสินคำตอบ ทำให้ผู้เรียนไม่กังวลว่าจะตอบได้ถูกต้องกับตำราหรือไม่ ทำให้คิดสิ่งใหม่ๆ ได้อย่างกว้างขวาง เกิดความคิดสร้างสรรค์และรู้จักตัดสินใจ

5) ผู้สอนใช้วิธีการเสริมพลังด้วยวาจาทำทาง ให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เพราะได้มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม เสนอความคิดเป็นผู้เลือกวิธีการและเป็นผู้ตัดสิน โดยผู้สอนต้องให้เวลาที่เหมาะสมในการให้ผู้เรียนคิด

นักการศึกษาแบ่งการสอนแบบสืบสอบเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) แบบชี้แนะแนวทาง (Guided inquiry) ผู้เรียนใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เหมือนกัน โดยผู้สอนใช้คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนคิดถึงขั้นตอนของการแก้ปัญหา ผู้สอนจะเตรียมข้อมูลและให้ความช่วยเหลือผู้เรียนขณะทำการทดลองปฏิบัติ ผู้สอนจะบอกวิธีทดลองให้กับผู้เรียนขณะทำการทดลองปฏิบัติ ผู้สอนจะบอกวิธีทดลองให้กับผู้เรียนเมื่อผู้เรียนทำตามวิธีดังกล่าวก็จะค้นพบคำตอบ

(2) แบบชี้แนะแนวทางบางส่วน (Less structure guided inquiry) ผู้เรียนต้องแก้ปัญหาตามหัวข้อที่ผู้สอนกำหนดคล้ายกับแบบชี้แนะแนวทาง คือ ผู้เรียนยังต้องเป็นผู้ทดลองด้วยตนเอง มีการอภิปรายร่วมกัน แต่ผู้สอนจะลดบทบาทในการให้คำแนะนำลง ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะช่วยกันตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นหาความรู้

(3) แบบไม่ชี้แนะแนวทาง (Unguided inquiry) ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกปัญหาที่จะศึกษาด้วยตนเอง หรือผู้สอนอาจกำหนดขอบเขตของปัญหาให้อย่างกว้างๆ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีบทบาทสูงทั้งในการแก้ปัญหา และค้นหาคำตอบของปัญหา ผู้สอนเป็นเพียงที่ปรึกษาช่วยในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ แนะนำแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนไปค้นหาความรู้ด้วยตนเอง

การใช้วิธีสอนแบบสืบสอบจะใช้เมื่อความรู้ที่ผู้เรียนยังไม่เกิดความรู้แจ้ง หรือยังไม่มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลความรู้ เมื่อมีความสามารถเพิ่มขึ้น มีความรู้ความเข้าใจชัดเจนขึ้น สามารถปรับและพัฒนาเป็น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นบริบท (context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาศึกษาด้วย

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นฐาน การสอนโดยใช้รูปแบบ Problem – Based Learning ไม่ใช่การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem solving method) มีครูจำนวนไม่น้อยที่นำวิธีการสอนแบบแก้ปัญหาไปปะปนกับ PBL เช่น สอนเนื้อหาไปบางส่วนก่อน จากนั้นก็ทดลองให้นักเรียนแก้ปัญหาเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดอย่างมาก เพราะการสอน PBL นั้น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ของผู้เรียนโดยตรงต้องมาก่อน โดยปัญหาจะเป็นตัวกระตุ้นหรือนำทางให้ผู้เรียนไปแสวงหาความรู้

เข้าใจตนเองเพื่อจะได้ค้นพบคำตอบของปัญหานั้น กระบวนการหาความรู้ด้วยตนเองนี้ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแก้ปัญหา (Problem solving skills)

สรุปได้ว่าลักษณะการสอนด้วยวิธีการสอนแบบสืบสอบและ การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) นี้ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยทำหน้าที่ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกผู้กระตุ้น แนะนำกำกับ จัดระเบียบ และสร้างแรงจูงใจ

4. วิธีสอนโดยการอภิปราย (Group Discussion) วิธีสอนโดยการอภิปราย หมายถึงกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่ม ในประเด็นที่กำหนด และสรุปผลการอภิปราย ออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม สำหรับวิธีการจัดกลุ่มอภิปรายนั้นมีหลายแบบ ครูจึงควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ทิศนา ขัมมณี (2545 : 345, 347) ได้เสนอแนะไว้มีดังนี้

1) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบกันเอง (Informal Group Discussion) ประกอบด้วยสมาชิกที่สนใจเรื่องเดียวกัน ประมาณ 6-10 คน มาพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และประสบการณ์กัน เพื่อหาข้อยุติหรือข้อตกลงร่วมกันในประเด็นต่างๆเกี่ยวกับเรื่องนั้น ในกลุ่มจะมีประธานนำการอภิปราย ช่วยดูแล และกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

2) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบฟิลลิปส์ 66 (Phillips 66 or Buzz Group) ประกอบด้วยสมาชิก 6 คน ที่นั่งใกล้กัน หันหน้าเข้าหากัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง คนละ 1 นาที รวมเป็น 6 นาที มีจุดประสงค์ให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสเสนอความคิดเห็นในประเด็นหรือปัญหาที่กลุ่มใหญ่กำลังพิจารณาอยู่

3) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบระดมสมอง (Brainstorming Group) ประกอบด้วยสมาชิก 2-6 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์พอสมควรในเรื่องที่จะอภิปราย มีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ความคิดเห็นมากที่สุด ในเวลาที่จำกัดและเพื่อแสวงหาความคิดสร้างสรรค์จากกลุ่ม กลุ่มจะมีประธานนำอภิปรายและกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี เพื่อให้ได้ความคิดจำนวนมาก เลขานุการกลุ่มทำหน้าที่จดบันทึกความคิดทั้งหมดไว้ เพื่อนำไปวิเคราะห์ปรับปรุงให้ได้ความคิดที่สร้างสรรค์ในเรื่องนั้น

4) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบซินดิเคท (Syndicate Group) ประกอบด้วยสมาชิกระหว่าง 6-10 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์ต่างกัน มีจุดประสงค์เพื่อให้กลุ่มย่อยได้ศึกษา หรือพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมใหญ่ สมาชิกจะแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย โดยผลัดกันทำหน้าที่ประธานและเลขานุการกลุ่ม

5) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบโต๊ะกลม (Round Table Group) เหมือนการอภิปรายแบบซินดิเคท คือ เป็นการอภิปรายในประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมใหญ่ หรือที่สมาชิกเลือกตามความสนใจร่วมกัน เพียงแต่การจัดกลุ่มจะอยู่ในลักษณะรูปวงกลมซึ่งสมาชิกทุกคนสามารถมองเห็นกันได้ การจัดรูปแบบการนั่งอาจเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นอย่างอื่นก็ได้ เช่น จัดที่นั่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

6) การจัดกลุ่มอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion Group) ประกอบด้วยสมาชิก 3-6 คน ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการประชุม มาร่วมอภิปรายต่อหน้าผู้ฟัง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมี ผู้ดำเนินการอภิปราย (moderator) เป็นผู้เชื่อมโยงความคิดเห็น ชักถามควบคุมเวลา และสรุปผลการอภิปราย

7) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบใกล้ชิด (Knee Group) ประกอบด้วยประมาณ 3-5 คน พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างใกล้ชิดสนิทสนม

8) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบฮัตเดิล (Huddle Group) เป็นการจับกลุ่มย่อยที่แยกออกมาจากกลุ่มใหญ่ โดยใช้วิธีการสุ่มให้สมาชิกกลุ่มคละกันไป มีจุดประสงค์และวิธีดำเนินการเช่นเดียวกับกลุ่มอภิปรายแบบกันเอง

9) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบสัมมนา (Seminar Group)ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มประมาณ 20 คนขึ้นไป ร่วมกันศึกษาหาความรู้หรือค้นคว้าในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำช่วยเหลือ ปัญหาของการสัมมนามักจะกว้าง สามารถแบ่งเป็นหัวข้อย่อยได้จำนวนมาก ผู้เข้าสัมมนาจะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความรู้การสัมมนาไม่มีการลงมติความคิดเห็น เป็นเพียงการประมวลความคิดเห็น และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาต่างๆ

10) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบเวียนรอบวง (Circular Response) สมาชิกไม่ควรถูกเกินกลุ่มละ 10 คน เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น โดยแต่ละคนพูดรอบละประมาณ 1-2 นาที เวียนกันไปทางซ้ายหรือขวาทีละคนจนครบทุกคน ถ้าผู้ใดต้องการสนับสนุน หรือโต้แย้งต้องรองจนกว่าจะถึงเวลาที่ตนมีโอกาสพูดถ้ามีเวลามาก และต้องการความคิดเห็นเพิ่มก็เริ่มรอบใหม่ไปเรื่อยๆ

11) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบกลุ่มซ้อน (Fish Bowl Group) กลุ่มแบบนี้มีลักษณะเป็นกลุ่มซ้อนกันเป็น 2 วง กลุ่มวงในและกลุ่มวงนอก มีสมาชิกจำนวนประมาณ 4-8 คน เท่าๆ กัน ในขณะที่สมาชิกกลุ่มวงในประชุมอภิปรายกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สมาชิกกลุ่มวงนอกจะทำหน้าที่สังเกตการณ์ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้สังเกตการณ์ได้เรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อภิปรายลงในอย่างใกล้ชิด ในบางกรณีอาจมีการสลับเปลี่ยนบทบาทให้ผู้ที่อยู่ วงนอกเข้าไปอยู่วงใน หรือผู้ที่อยู่วงในออกไปอยู่วงนอกเป็นผู้สังเกตการณ์บ้าง

12) การจัดกลุ่มอภิปรายแบบปจฉาวิสัชนา (Questioning-Answering) สมาชิกประมาณ 6-8 คน เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย 1 คน มีผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรที่รับเชิญมาครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มผู้ฟัง ผู้ดำเนินการอภิปรายให้ผู้แทนผู้ฟังเสนอ ข้อคำถามให้วิทยากรตอบและเป็นตัวกลางช่วยเชื่อมโยง และสรุปความคิดเห็นจุดประสงค์เพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจในปัญหา หรือเรื่องที่ศึกษาในแง่มุมต่างๆ ตามความต้องการ หรือความสามารถของผู้ฟัง

วิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อย มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขวางขึ้น ผู้วิจัยนำวิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อยไปใช้ในแผนการสอนเรื่องที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปข้อคิดเห็นของกลุ่มมาใช้ในการสรุปเรื่องที่เรียนรู้ มีขั้นตอนการสอนตามลำดับดังนี้ 1) ผู้สอนจัดผู้เรียนออกเป็น

กลุ่มย่อยๆ กลุ่มละประมาณ 4-8 คน 2) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดประเด็นในการอภิปราย 3) ผู้เรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตามประเด็นอภิปราย 4) ผู้เรียนสรุปสาระที่สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายร่วมกันเป็นข้อสรุปของกลุ่ม 5) ผู้สอนและผู้เรียนนำข้อสรุปของกลุ่มย่อย มาใช้ในการสรุปบทเรียน และ 6) ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. วิธีสอนแบบโครงงาน (Project Based Learning)

วิธีสอนแบบโครงงาน การสอนแบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบหนึ่ง ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามมาตรา 22 และ มาตรา 23 และใช้พัฒนาวิธีการเรียนรู้ทางปัญญา (Intellectual strategy) เพื่อเอื้อหนุนผู้เรียนให้เข้าถึงตัวความรู้ (Body of Knowledge) และความชำนาญทางด้านทักษะในสิ่งที่เรียน (Body of Process) เพราะเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีกระบวนการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มศักยภาพ

ทิตินา แชมมณี (2548 : 138-139) กล่าวถึงการสอนแบบโครงงานว่าหมายถึง การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่สนใจวางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูล ความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่แล้ว จึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมา อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับ ทั้งหมด

ประเภทของโครงงาน แบ่งตามลักษณะของกิจกรรมได้ 4 ประเภท คือ

- 1) โครงงานประเภทสำรวจ (Survey Research Project)
- 2) โครงงานประเภททดลอง (Experimental Research Project)
- 3) โครงงานประเภทสิ่งประดิษฐ์ (Development Research Project)
- 4) โครงงานประเภททฤษฎี (Theoretical Research Project)

ขั้นตอนการทำโครงงานการทำโครงงานเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องและมีการดำเนินงานหลายขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย อาจสรุปลำดับได้ดังนี้

- (1) การคิดและเลือกหัวเรื่อง
- (2) การวางแผน
- (3) การดำเนินงาน
- (4) การเขียนรายงาน
- (5) การนำเสนอผลงาน
- (6) การประเมินผลโครงงาน

การประเมินผลเป็นหัวใจของการเรียนการสอนที่สะท้อนสภาพความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลว่ากิจกรรมที่ทำไปนั้นบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ปัญหาและอุปสรรคที่พบคืออะไรบ้าง ได้ใช้วิธีการแก้ไขอย่างไร ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำโครงงานนี้ ผู้ประเมินโครงงานอาจดำเนินการด้วยบุคคลต่อไป

- (1) ผู้เรียนประเมินตนเอง
- (2) เพื่อนช่วยประเมิน
- (3) ผู้สอนหรือครูที่ปรึกษาประเมิน
- (4) ผู้ปกครองประเมิน
- (5) บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจและมีส่วนเกี่ยวข้อง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน คือ การจัดการสอนที่จัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เรียนเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริงอย่างมีระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้ทำการทดลอง ได้พิสูจน์สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง รู้จักการวางแผนการทำงาน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนได้พัฒนาระบวนการคิด โดยเฉพาะการคิดขั้นสูง(Higher Order Thinking) และการประเมินตนเอง

การใช้คำถามชนิดต่างๆ เป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยจูงใจผู้เรียนควบคุมให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน ติดตามการเรียน คิดค้นหาคำตอบ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ ให้ข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการคิด ความเข้าใจ การใช้เหตุผล ขยายมโนทัศน์ และสร้างความกระจำชัดในมโนทัศน์ อาจจำแนกประเภทของคำถามตามการแบ่งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ด้านพุทธิพิสัย หรือถามในลักษณะ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร ทำไม การทบทวนสรุปเป็นกิจกรรมท้ายชั่วโมง ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปแล้ว เห็นโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระ รู้จักสรุปสาระสำคัญ ฯลฯ

ผลผลิต (Outcome)

ผลผลิต คือผลที่เกิดขึ้นในระบบซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของระบบ สำหรับระบบการเรียนการสอน ผลผลิตที่ต้องการคือ การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนไปในทางที่พึงประสงค์ เป็นการพัฒนาที่ดีในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ผลด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน สามารถคิดเปรียบเทียบโยงความสัมพันธ์หรือที่เรียกว่าคิดวิเคราะห์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ สามารถใช้วิจารณ์ญาณตัดสินลงสรุปชี้ขาด ประเมินค่าได้ สามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นได้ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehensive) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมิน (Evaluation) ผลด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ก็คือ ผู้เรียนมีการจัดจำแนกความรู้สึกที่พอเชื่อถือได้โดยอาจจะมีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อสถานที่เรียน เจตคติ ค่านิยม ตลอดจนความสนใจต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยผลที่ได้จากจิตพิสัย เราสามารถที่จำแนกเป็นขั้นตอน คือ การรับ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การรู้คุณค่าหรือค่านิยม (Valuing) การจัดระบบ (Organizing) และการสร้างบุคลิกลักษณะ (Characterization) ผลด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ก็คือ ผู้เรียนมีความคล่องแคล่ว มีความชำนาญในทางการเคลื่อนไหว ส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น การใช้มือ ใช้สายตา ฯลฯ ทักษะด้านพิมพ์ดีด เล่นดนตรี เล่นกีฬา ทักษะในการสร้างผลผลิต ด้านศิลปะ หัตถกรรม การช่าง อุตสาหกรรมเกษตร เป็นต้น

2.2.6 การประเมินหลักสูตร

การประเมินผลเป็นส่วนประกอบในหลักสูตร เป็นการเสนอแนะแนวทางการดำเนินการ วัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักสูตรนั้นๆ แต่การประเมินหลักสูตรนั้น หมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจข้อบกพร่องหรือปัญหา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบหรือองค์ประกอบทุกองค์ประกอบของหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น หรือตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้นๆ (ใจทิพย์ เข็วรัตนพงษ์, 2539: 192)

การประเมิน จึงเป็นการดึงเอาคุณค่าของสิ่งที่ประเมินออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ การประเมินจึงต่างจากการสำรวจ เพราะการประเมินจะตอบได้ว่าสิ่งที่ประเมินนั้นดีหรือไม่อย่างไร จะได้นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาสิ่งนั้น ดังนั้น การประเมิน มีค่าเท่ากับ การวัด + การตัดสินใจ (Evaluation = Measurement + Judgments) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์ที่ชัดเจน การวัดจึงเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินและเป็นการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณแทนคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งทำการประเมินแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งอาจจะเป็น “เกณฑ์ปกติ” (Norms) หรือ “มาตรฐาน” (Standard) ของสิ่งที่ทำการประเมิน โดยคุณภาพของการประเมินต้องมีการอ้างอิงกระบวนการที่สำคัญ 3 ส่วนคือ เป้าหมายหรือความต้องการของการประเมิน วิธีการประเมิน และผลการประเมิน ทั้งนี้เกณฑ์นั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับ มีความเป็นสากลสูง จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของผู้ประเมินที่จะต้องสร้างเกณฑ์ดังกล่าว ผู้ประเมินจึงมักสร้าง “เกณฑ์การประเมิน” (Criterion) แทนเกณฑ์ปกติหรือเกณฑ์มาตรฐาน นั่นคือ การประเมินที่ดีจะต้องมาจากการวัดที่น่าเชื่อถือและเกณฑ์ที่ใช้วัดต้องเป็นที่ยอมรับ

การประเมินหลักสูตร จึงเป็นกระบวนการที่ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในลักษณะต่อไปนี้ (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2555: 33)

1. เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร เป็นการหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินการในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินอยู่ เพื่อพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่ วัตถุประสงค์ประกอบการสอน กิจกรรมต่างๆ ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนต่างๆ มีสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ หรือในขณะที่การใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ได้มากน้อยเพียงใด ได้ผลเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไร จะได้เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ทันที

2. เพื่อนำมาปรับปรุงระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ จะช่วยปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารของสถานศึกษา และการปฏิบัติงานของบุคลากรว่า ควรใช้หลักสูตรต่อไป หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้แล้วในระยะหนึ่ง จึง

ประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด สนองความต้องการของสังคมเพียงใดและเหมาะสมกับการนำไปใช้หรือไม่

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางศึกษามาแล้วหรือไม่ อย่างไร การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้หรือหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่งก็ได้

การประเมินผลและการตัดสินใจคุณค่าของโปรแกรมศึกษาหรือหลักสูตร จึงเป็นวิธีเดียวที่จะให้ทางเลือกอย่างมีเหตุผลต่อการหาแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานที่ท้ออยู่และยังชี้ให้เห็นสิ่งที่ปฏิบัติดีอยู่แล้ว ผลการประเมินที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายการดำเนินงาน ตลอดจนเป็นการพิจารณาความเที่ยงของโปรแกรมหรือหลักสูตรนั้นๆ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หรือประเมินการเรียนการสอน ควรเน้นให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการประเมิน โดยประเมินทั้งครู ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การประเมินผู้เรียนควรจะเน้นว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้บ้างมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถรู้อะไรบ้าง และการประเมินหลักสูตรควรเป็นการประเมินทั้งระบบตั้งแต่บริบท ปัจจัยนำมา กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ รวมถึงการลงไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ผลผลิต ตลอดจนผลข้างเคียงที่ได้จากการนำหลักสูตรไปใช้

2.3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย

2.3.1 ความเป็นมาของหลักสูตร

การจัดการศึกษาเพื่อผลิตครูปฐมวัยในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มต้นในปีพ.ศ. 2484 และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่า 65 ปี นับว่าเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควรที่ประเทศไทยมีหลักสูตรการผลิตครูปฐมวัย เนื่องจากบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจนส่งผลให้มีการปฏิรูปการศึกษา การผลิตครูปฐมวัยให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่เหมาะสม และมีมาตรฐานเหมาะสมกับวิชาชีพครูซึ่งเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์นั้นจำเป็นต้องมีหลักสูตรที่ดีและเหมาะสม จึงได้มีการพัฒนาหลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

หลักสูตรแรกในประเทศไทยเป็นหลักสูตรผลิตครูอนุบาลหลักสูตร 1 ปี โดยเริ่มใช้เมื่อปี พ.ศ.2484 ณ โรงเรียนอนุบาลล่ออุทิศ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต) เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูที่สำเร็จประโยคครูประถม เข้ารับการอบรมวิชาอนุบาลและปฏิบัติงานด้านอนุบาล หลักสูตรนี้ได้รับอิทธิพลแนวคิดของเฟรเดอแลและมอนเตสซอรีในปี พ.ศ.2500 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงอนุบาล กำหนดเวลาเรียน 2 ปี รับผู้จบการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ปก.ศ.) และพ.ศ. 2512 ได้เพิ่มหลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยอีก 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรประโยคครูอนุบาล เป็นหลักสูตรระยะเวลา 1 ปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2516 คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดหลักสูตรครุศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรีขึ้น ส่วนวิทยาลัยครูสังกัดกรมการฝึกหัดครูก็ได้พัฒนาหลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยในปีพ.ศ. 2519

เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และระดับปริญญาตรีหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต (2 ปี) และในปี พ.ศ. 2524 ได้พัฒนาไปสู่หลักสูตรระดับปริญญาตรี (4ปี) ชื่อหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาการอนุบาลศึกษา และต่อมาภายหลังก็มีมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เปิดการจัดการศึกษาระดับนี้เพิ่มมากขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เปิดหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย และเปิดหลักสูตรการศึกษาดุฎิบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัยขึ้นในปี พ.ศ. 2543 ส่วนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็เปิดหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัยในปี พ.ศ.2528 และเปิดหลักสูตรครุศาสตร์ดุฎิบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัยขึ้นในปี พ.ศ. 2544 จากนั้นในปี พ.ศ. 2545 วิทยาลัยชุมชนได้พัฒนาหลักสูตรและจัดการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยในระดับอนุปริญญา และในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาตรีจากหลักสูตรที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 4 ปี เป็นหลักสูตรที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 5 ปี และใช้จัดการศึกษาใน ปีการศึกษา 2547 ปัจจุบันหลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยจึงเป็นหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อผลิตครูปฐมวัยตั้งแต่ระดับอนุปริญญาจนถึงระดับปริญญาเอก

2.3.2. หลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาตรีในปัจจุบัน หลักสูตรครุศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 5 ปี โดยแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยจะมี 2 แนวคิดเช่นเดียวกับหลักสูตรครุศึกษาในสาขาอื่นคือ หลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยที่มีลักษณะแบบบูรณาการ และแบบจัดเนื้อหาสาระเป็นรายวิชา (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2548: 91)

หลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยที่มีลักษณะแบบบูรณาการ

แนวคิดของหลักสูตรรูปแบบบูรณาการ คือ นำรายวิชาหลักๆ มารวมกันประมาณ 5 - 6 หน่วยกิตต่อหนึ่งวิชา ซึ่งได้แก่ หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) (หลักสูตร 5 ปี) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งที่จัดการศึกษาในปีการศึกษา 2547 เป็นต้นมา ซึ่งมีรูปแบบในการจัดองค์ประกอบของหลักสูตร คือ มีการกำหนดชื่อหลักสูตร ชื่อปริญญา หน่วยงานรับผิดชอบ ปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร กำหนดการเปิดสอน คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา การลงทะเบียน การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประจำ /อาจารย์พิเศษ จำนวนนักศึกษา สถานที่และอุปกรณ์การสอน ห้องสมุด แหล่งวิทยาการและแหล่งฝึกงาน งบประมาณ งบลงทุนและงบดำเนินการในแต่ละปีส่วน และโครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยแบบจัดเนื้อหาสาระเป็นรายวิชา

หลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยแบบจัดเนื้อหาสาระเป็นรายวิชา มีลักษณะที่แต่ละรายวิชาเป็นแบบเน้นเฉพาะสาขาวิชาเดียว ส่วนใหญ่มีรูปแบบในการจัดองค์ประกอบของหลักสูตรที่ประกอบไปด้วย ชื่อหลักสูตร ชื่อปริญญา ปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร 6) การจัดการเรียนการสอน และ 7) การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา ซึ่งรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้ ซึ่งมีมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาในสาขาการศึกษาปฐมวัยในระดับ

ปริญญาตรี เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศิลปกร เป็นต้นการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย

2.3.3 มาตรฐานวิชาชีพครูศึกษาปฐมวัย

มาตรฐานวิชาชีพครูศึกษาปฐมวัย หมายถึง สิ่งบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นแล้วสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เกี่ยวข้องว่าหลักสูตรและการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรปฐมวัย ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูปฐมวัยและครูปฐมวัยมีคุณภาพเชื่อถือได้ในคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545: 8) ซึ่งหลักสูตรครูศึกษาปฐมวัยที่เป็นหลักสูตรผลิตครูปฐมวัยก็เป็นสิ่งบ่งชี้ประการหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาและการผลิตครูปฐมวัยมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้ในด้านวิชาชีพ

ในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบดูแลพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะ แต่ในต่างประเทศจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูศึกษาปฐมวัย เช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ (National Association for the Education of Young Children (NAEYC) ซึ่งเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและนักการศึกษาปฐมวัย สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมาตรฐานที่ใช้ในปัจจุบันเป็นฉบับที่พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 2001 ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูศึกษาปฐมวัย ด้วยการกำหนดมาตรฐานการจัดเตรียมนักวิชาชีพสำหรับโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ โดยแสดงการสรุปวิสัยทัศน์สำหรับนักวิชาชีพเด็กปฐมวัยควรรู้ และสามารถที่จะปฏิบัติหลายประการ การพัฒนามาตรฐานต้องการความชำนาญและความลึกซึ้งของความรู้ในแต่ละระดับของการพัฒนา การผ่านระดับที่ สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ สนับสนุนคุณค่าและแนวคิดจะเน้นความสำคัญของผลลัพธ์การเรียนรู้ ความเป็นนักวิชาชีพ และ ความสมดุลของความรู้ความชำนาญและอารมณ์ โดยกำหนดมาตรฐานไว้ 3 ระดับคือ (NAEYC. 2005: online)

1) **มาตรฐานในระดับอนุปริญญา (Standards at the Associate Degree Level)** NAEYC ได้ปรับปรุงมาตรฐานใหม่สำหรับโปรแกรมระดับอนุปริญญา ในวิทยาลัยที่เตรียมนักวิชาชีพเด็กปฐมวัย โดยสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติกำหนดมาตรฐานมาจากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่ผ่านมาและการศึกษาจากคำตอบของผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ครู ในมาตรฐานมีการอธิบายคำจำกัดความลักษณะของโปรแกรมระดับอนุปริญญา ภายใต้ภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างซ้ำๆ ของการจัดเตรียมนักวิชาชีพเด็กปฐมวัย วิธีทางที่ท้าทายการสร้างโอกาสสำหรับโปรแกรมระดับอนุปริญญาสาขาเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน

2) **มาตรฐานในระดับใบอนุญาตขั้นแรกเริ่ม (Standards at the Initial Licensure Level)** เป็นมาตรฐานสำหรับโปรแกรมปริญญาตรี 4 และ 5ปี หรือระดับปริญญาโท สำหรับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูปฐมวัย สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ รายงานว่าโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพสูงส่งผลให้เด็กมีพื้นฐานสำหรับความสำเร็จในโรงเรียนและในอนาคต แต่ในปัจจุบันยังไม่มีโปรแกรมคุณภาพสูงพอ ขั้นตอนสำคัญมากในการเพิ่มคุณภาพของโปรแกรมสำหรับเด็กทั้งหมด คือการปรับปรุงการจัดเตรียมครูปฐมวัย โดยการกำหนดมาตรฐานที่อยู่

บนพื้นฐานของการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยและการเรียนรู้ ที่ผ่านมา และได้รับคำแนะนำ โดยผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัยและองค์กรต่าง ๆ มากมาย โดยสมาคมการศึกษาปฐมวัย แห่งชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาสมาคมนักวิชาชีพชนิดพิเศษทำงานกับสภาครุศึกษาแห่งชาติ ที่เรียกชื่อย่อว่า NCATE (National Council for Accreditation of Teacher Education) สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติได้เตรียมมาตรฐานเหล่านี้เป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีโปรแกรมการศึกษา 5 ปี ในระดับปริญญาตรี ที่เตรียมครูปฐมวัยในอนาคต สถาบันต้องได้รับเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานระดับแรกเริ่มตามคำขอ เพื่อที่จะได้รับการอนุญาตจากสมาคมการศึกษาปฐมวัย แห่งชาติ และนำไปสู่การรับรองจาก สภาครุศึกษาแห่งชาติ

3) มาตรฐานในระดับสูง (Standards at the Advanced Level) เป็นมาตรฐานสำหรับโปรแกรมในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่จัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติได้เตรียมมาตรฐานเหล่านี้เป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่เตรียมนักวิชาชีพเด็กปฐมวัยระดับสูง เป็นสถาบันการศึกษาที่จัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สถาบันต้องได้รับเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานระดับสูงตามคำขอ เพื่อที่จะได้รับการอนุญาตจากสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติและนำไปสู่การรับรองจากสภาครุศึกษาแห่งชาติ

การกำหนดมาตรฐานดังกล่าวเป็นการตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นในเรื่องการพัฒนาคุณสมบัติครูของเด็กอายุแรกเกิดถึง 8 ปีให้ดีขึ้นสำหรับโปรแกรมระดับอนุปริญญา และเพื่อส่งเสริมคุณภาพของโปรแกรมและคุณวุฒิทางการศึกษาของครู NAEYC มีมาตรฐานสำหรับโปรแกรม 4 และ 5 ปี ในระดับปริญญาตรี โปรแกรมในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สำหรับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูปฐมวัย การมุ่งจัดเตรียมครูเป็นสิ่งที่จำเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมวิธีการปรับปรุงคุณภาพครูปฐมวัย ส่วนอื่น ๆ รวมถึงการยกมาตรฐานสำหรับโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย (ผ่านการรับรองของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติการปรับปรุงการฝึกหัดครู และการเข้าถึงเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและการประเมินผล

2.3.4 มาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาตรี

มาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาตรี คือ มาตรฐานในระดับใบอนุญาตขั้นแรกเริ่ม (Standards at the Initial Licensure Level) สำหรับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูปฐมวัย โดยสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติมีหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพและบริการสำหรับเด็กอายุแรกเกิดถึง - 8 ปี ซึ่งมาตรฐานในระดับใบอนุญาตขั้นแรกเริ่มมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ (NAEYC. 2001: online)

1) บริบทปัจจุบันและขอบข่ายของสาขาการศึกษาปฐมวัย สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติเป็นผู้นำในการพัฒนาภารกิจด้านนี้ ด้วยการกำหนดสถานภาพ ให้คำแนะนำ และกำหนดมาตรฐานในนามของนักวิชาชีพ ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น คือสภาครุศึกษาแห่งชาติ(NCATE) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อธิบายชนิดของความรู้ ทักษะ และเป็นผู้กำหนดที่จะให้มีการจัดเตรียมสิ่งที่ดีและสิ่งที่ควรจะควบคุมสำหรับนักวิชาชีพทางการศึกษา โปรแกรมของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ จะวางมาตรฐานใกล้เคียง

กับแนวทางของสภาครุศึกษาแห่งชาติ (NCATE) แต่จะเป็นการเตรียมการแนะแนวเกี่ยวกับการเตรียมเป็นนักวิชาชีพการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะ

สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติมุ่งหวังให้เด็กเล็กเป็นศูนย์กลางของการกำหนดมาตรฐานในสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยมีความเชื่อมโยงกันทั้งในส่วนของนักวิชาชีพ โปรแกรมเทคนิคการปฏิบัติ หลักสูตร สาระ และการประเมินที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของวัฒนธรรมและชุมชน ซึ่งถ้าต้องการให้เด็กมีพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ดี จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับโปรแกรมที่เด็กสนใจ และเข้าถึงหลักสูตรเนื้อหาและการประเมินในระดับปฐมวัย และจะต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมการและการฝึกปฏิบัติสำหรับนักวิชาชีพการศึกษาปฐมวัย และคาดหวังให้นักวิชาชีพเหล่านี้เป็นปากเป็นเสียงทางวิชาชีพด้วย

การศึกษาปฐมวัยมีลักษณะที่แตกต่างจากการศึกษาในสาขาอื่น ถึงแม้ว่าจะมีการใช้ความรู้เบื้องต้นร่วมกันกับสาขาอื่น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษาพบว่า นักวิชาชีพการศึกษาปฐมวัยทำงานในแหล่งต่างๆ ที่ไม่ใช่เฉพาะในโรงเรียนของรัฐ แต่มีทั้งโปรแกรมในศูนย์เด็ก โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนอนุบาล บทบาทของนักวิชาชีพการศึกษาปฐมวัยจึงมีความหลากหลายมากกว่า คือมีทั้งบทบาทการเป็นผู้นำครูที่ปรึกษาครู ผู้ประสานงานการศึกษา ผู้ฝึกเด็กปฐมวัย รวมทั้งเป็นนักวิชาชีพเฉพาะ แล้วยังเป็นแหล่งทรัพยากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ช่วยทางเทคนิคเฉพาะด้าน ผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีทางการศึกษาปฐมวัย ผู้เกี่ยวข้องเบื้องต้นและผู้เยี่ยมบ้าน ดังนั้นโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพสูงจะต้องทำให้ผู้เข้าศึกษาสามารถถ่ายโยงและเข้าถึงบทบาท ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างวิชาชีพและการให้ความร่วมมือกับครอบครัวของเด็ก

สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติกำหนดอายุของเด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงแรกเกิด ๓-๘ ปี ซึ่งเดิมเคยแบ่งช่วงอายุเด็กออกเป็น 5 ช่วง คือ เด็กทารก เด็กวัยเตาะแตะ เด็กก่อนวัยเรียน เด็กอนุบาลศึกษา และเด็กก่อนประถมศึกษา และหลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยในช่วงนั้นต้องผลิตครูให้ตรงกับช่วงอายุของเด็ก แต่ปรากฏว่ามีความยุ่งยากซับซ้อนมาก จึงกำหนดว่านักวิชาชีพการศึกษาปฐมวัยควรมีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ตั้งแต่อายุแรกเกิดถึง 8 ปี พวกเขาควรทราบเกี่ยวกับหลักสูตรที่เหมาะสม และการประเมินที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย และพวกเขาควรมีความรู้และทักษะที่ลึกซึ้งอย่างน้อย 2 ใน 3 ของช่วงวัยย่อยที่กล่าวมา เหตุผลที่ชัดเจนคือ ถ้าปราศจากความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ช่วงวัยก่อนและหลังของเด็กที่ดูแล ครูจะไม่สามารถออกแบบโอกาสการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพภายใต้การมอบหมายงานของนักวิชาชีพเฉพาะ และรวมทั้งการวางแผนการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงเด็กที่พัฒนาการล่าช้าและขาดความสามารถ ความต้องการความรู้เกี่ยวกับช่วงพัฒนาการและการเรียนรู้ที่กว้างมากกว่าความจำเป็นในห้องเรียนหลายห้องในอดีต

2) กระบวนการพัฒนามาตรฐานครุศึกษาปฐมวัย สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติดำเนินการพัฒนามาตรฐานครุศึกษาปฐมวัยในระดับใบอนุญาตแรกเริ่มโดยเริ่มดำเนินการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็งและช่องว่างของครุศึกษาปฐมวัยตามแนวทางการขอใบรับรองวิชาชีพในปี ค.ศ. 1994 ด้วยการจัดประชุมปรึกษาและการแสดงความคิดเห็นผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ในการยกร่างมาตรฐานฉบับแก้ไขปรับปรุงสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติทำงาน

ร่วมกับสภาครุศึกษาแห่งชาติ (NCATE) และหน่วยงานเฉพาะทางของสภาครุศึกษาแห่งชาติหลายหน่วยงาน และยังได้ทำงานประสานกับกลุ่มวิชาชีพอื่นเพื่อการทบทวนมาตรฐานวิชาชีพให้ครอบคลุมและชัดเจน การแก้ไขปรับปรุงมาตรฐานของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ จึงได้รับอิทธิพลจากหลายสาขาวิชา มาตรฐานของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติจึงเป็นแนวเดียวกับหลักการทั่วไปและมาตรฐานครุศึกษา หลังจากดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาแล้วคณะกรรมการสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติได้ทบทวนโครงสร้างมาตรฐานครั้งสุดท้ายในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2001 และให้สภาครุศึกษาแห่งชาติตรวจแก้ไขและใช้เป็นมาตรฐานครุศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน

3) มาตรฐานครุศึกษาปฐมวัยฉบับปัจจุบัน สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติได้ปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาปฐมวัยที่ใช้ในปัจจุบันตามกระบวนการที่กล่าวมา ซึ่งมาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาปฐมวัยฉบับปัจจุบันมีสาระที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

3.1) ขอบเขตการศึกษาปฐมวัย วิชาชีพการศึกษาปฐมวัย คือการทำงานกับเด็กแรกเกิดถึงอายุ 8 ปี

3.2) สาระสำคัญ มาตรฐานวิชาชีพปฐมวัยจะเน้นถึงการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักการและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น การเล่นเป็นหัวใจของการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ความรู้ด้านพัฒนาการเด็กเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจทางวิชาชีพ การเรียนรู้แบบกิจกรรมและบูรณาการต้องมีความหมายต่อวิถีชีวิตจริงของเด็ก เป็นต้น และในการนี้รวมถึงความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง วัฒนธรรม และชุมชนด้วย

3.3) สาระที่เปลี่ยนแปลงและเพิ่มขึ้นจากการพัฒนามาตรฐาน มาตรฐานฉบับปัจจุบันมีสาระใหม่ที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นจากมาตรฐานฉบับเดิม เช่น มุ่งเน้นความสำคัญทางภาษา และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ขยายกรอบสาระความรู้ให้กว้างขึ้นโดยครอบคลุมไปถึงเด็กพัฒนาการล่าช้า ไร้ความสามารถ เพิ่มการเน้นสาระวิชาการโดยครูต้องสามารถใช้เนื้อหาวิชาการสร้างการเรียนรู้ให้เด็กทุกวัยอย่างผู้รู้และผู้ชำนาญเน้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่มากขึ้น เน้นศักยภาพด้านครุศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาของเด็ก เน้นถึงกลยุทธ์การสอนกับการพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดประสบการณ์วิชาชีพที่บูรณาการในการพัฒนาเด็กเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้ เข้าใจ และทักษะวิชาชีพอย่างลุ่มลึก ทำให้การครุศึกษาปฐมวัยในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มต้องเน้นเนื้อหาด้านชุมชน มีการติดตามประเมินนักศึกษาโดยเน้นคุณภาพของผลผลิตเป็นหลัก

4) สรุปมาตรฐานครุศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาตรี มาตรฐานครุศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาตรี (Initial Licensure program) ของ สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานไว้ 5 มาตรฐาน (standard) และกำหนดตัวบ่งชี้ไว้จำนวน 18 ตัวบ่งชี้ (Key element) สรุปได้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ผู้สมัครจะต้องใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพ และความต้องการของเด็ก และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพให้การยอมรับเด็ก ส่งเสริมสนับสนุน และสร้างบรรยากาศที่ท้าทายให้เด็กทุกคนเกิดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานที่ 1

ตัวบ่งชี้ที่

1.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพและความต้องการของเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 สามารถใช้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเพื่อที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ ให้การยอมรับเด็ก ส่งเสริมสนับสนุน และสร้างบรรยากาศที่ทำให้เด็กทุกคนเกิดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน

ผู้สมัครจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าความสำคัญของคุณลักษณะที่ซับซ้อนของครอบครัวและชุมชนของเด็ก พวกเขาควรใช้ความเข้าใจนี้สร้างการยอมรับนับถือและสร้างความสัมพันธ์ที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานที่ 2

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัวและชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 สนับสนุนการสร้างพลังครอบครัวและชุมชนด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่เคารพซึ่งกันและกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 การมีส่วนร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

มาตรฐานที่ 3 การสังเกต การจัดทำสารนิทัศน์ และประเมินภาพเพื่อสนับสนุนเด็กปฐมวัยและครอบครัว

ผู้สมัครจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย ประโยชน์ และวิธีการประเมินภาพ พวกเขาควรจะมีความรู้และใช้การสังเกตที่มีแบบแผน การจัดทำสารนิทัศน์ และวิธีการประเมิน อื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพพร้อมทั้งครอบครัว และนักวิชาชีพอื่น เพื่อสนับสนุนพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานที่ 3

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย ประโยชน์ และวิธีการประเมินภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 มีความรู้เกี่ยวกับการใช้การสังเกต การจัดทำสารนิทัศน์ และการประเมินด้วยวิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ ที่เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 มีความเข้าใจและรับผิดชอบปฏิบัติการประเมินภาพอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 4 การสอนและการเรียนรู้

ผู้สมัครต้องบูรณาการความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครอบครัวให้สามารถพัฒนาการเรียนรู้อันมีประสิทธิภาพให้แก่เด็กได้ โดยความเข้าใจเหล่านี้ช่วยให้ผู้สมัครพัฒนาประสิทธิภาพการสอนและการเรียนรู้ของตนเองด้วย ทำให้ผู้สมัครมีความสามารถทางวิชาการมากขึ้น สามารถออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ให้แก่เด็กทุกคน

มาตรฐานที่ 4.1 การประสานสัมพันธ์กับเด็กและครอบครัว โดยผู้สมัครรู้จัก เข้าใจ และใช้ความสัมพันธ์ทางบวกและปฏิสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐานในการทำงานกับเด็กปฐมวัย

มาตรฐานที่ 4.2 การใช้วิธีการส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สมัคร รู้จัก เข้าใจ และใช้กระบวนการวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

มาตรฐานที่ 4.3 การเข้าใจสาระการเรียนรู้ในระดับการศึกษาปฐมวัย โดยผู้สมัคร เข้าใจ ถึงสาระการเรียนรู้ที่สำคัญในแต่ละด้านในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผู้สมัครรู้ความคิดรวบยอดที่จำเป็น เครื่องมือค้นหาความรู้ โครงสร้างสาระและขอบข่ายเนื้อหา สามารถจำแนกแหล่งทรัพยากรเพื่อความเข้าใจที่ลุ่มลึกยิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 4.4 การสร้างหลักสูตรได้อย่างมีความหมาย โดยผู้สมัครใช้ความรู้ของตนและแหล่งวิทยาการอื่นมาใช้ในการออกแบบ นำไปปฏิบัติและประเมินผลหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตนจัดให้แก่เด็กว่ามีความหมายและและท้าทายสามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานที่ 4

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และใช้ความสัมพันธ์ทางบวกและปฏิสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 มีความรู้ ความเข้าใจ และใช้กระบวนการวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 4.3 มีความรู้ ความเข้าใจถึงความคิดรวบยอดที่เป็นศูนย์กลาง สาระการเรียนรู้ที่สำคัญในแต่ละด้านในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผู้สมัครรู้ เครื่องมือค้นหาความรู้ โครงสร้าง สาระและขอบข่ายเนื้อหา หรือสาขาวิชา

ตัวบ่งชี้ที่ 4.4 ใช้ความรู้ของตนและแหล่งวิทยาการอื่นมาใช้ในการออกแบบ นำไปปฏิบัติและประเมินผลหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตนจัดให้แก่เด็กว่ามีความหมายและและท้าทายให้เด็กเกิดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 การเข้าสู่ความเป็นวิชาชีพ

ผู้สมัครต้องแสดงความพร้อมที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพ รู้แนวปฏิบัติทางจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพในทางปฏิบัติ แสดงถึงความเป็นผู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง แสดงถึงความเป็นผู้มีความรู้ สะท้อนความคิดและสามารถเสนอแนวคิดต่องานของตนอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจโดยบูรณาการความรู้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย พร้อมเป็นปากเสียงทางวิชาชีพต่อนโยบายและการปฏิบัติทางการศึกษาปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานที่ 5

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 แสดงตัวและมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในสาขาการศึกษาปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 รู้มาตรฐานแนวปฏิบัติทางจริยธรรมและแนวปฏิบัติอื่นในวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.3 เรียนรู้ที่จะปฏิรูปการฝึกปฏิบัติร่วมกับผู้อื่นอยู่เสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 บูรณาการความรู้ความสามารถ การสะท้อนความคิด และแสดง
 วิจารณ์ญาณต่อการศึกษาระดับปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 5.5 เป็นปากเสียงในการพิทักษ์สิทธิ์เด็กปฐมวัยและพิทักษ์สิทธิ์ทาง
 วิชาชีพ

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย พอสรุปได้ว่า
 ในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบดูแลพัฒนาวิชาชีพครุศึกษาระดับปฐมวัยโดยเฉพาะ
 จึงยังไม่มีข้อกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาระดับปฐมวัย แต่ได้มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูไว้ใน
 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 สรุปได้ว่ามาตรฐานวิชาชีพ
 ประกอบด้วย (1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ (2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ (3)
 มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) โดยต้องจัดให้มีการประเมินระดับคุณภาพของผู้รับ
 ใบอนุญาตอย่างต่อเนื่องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คุรุสภากำหนด ซึ่งแตกต่างจากประเทศ
 สหรัฐอเมริกาที่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพัฒนาวิชาชีพครุศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งได้แก่ สมาคมการศึกษา
 ระดับปฐมวัยแห่งชาติ (NAEYC) ที่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ 3 ระดับคือ 1)
 มาตรฐานในระดับอนุปริญญา 2) มาตรฐานในระดับใบอนุญาตขั้นแรกเริ่ม เป็นมาตรฐานสำหรับ
 โปรแกรมปริญญาตรี 4 และ 5 ปี หรือระดับปริญญาโท และ 3) มาตรฐานในระดับสูง เป็นมาตรฐาน
 สำหรับโปรแกรมในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยมาตรฐานวิชาชีพครุศึกษาระดับปฐมวัยในระดับ
 ปริญญาตรีของ NAEYC กำหนดมาตรฐานไว้ 5 มาตรฐานและกำหนดตัวบ่งชี้ไว้จำนวน 18 ตัวซึ่ง
 มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 1) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้ 2) การสร้างครอบครัวและ
 ชุมชนสัมพันธ์ 3) การสังเกต การจัดทำสารนิทัศน์ และประเมินภาพเพื่อสนับสนุนเด็กปฐมวัยและ
 ครอบครัว 4) การสอนและการเรียนรู้ และ 5) การเข้าสู่ความเป็นวิชาชีพ

4. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 ประกอบไปด้วย แขนงวิชาภาษาไทย แขนงวิชาภาษาอังกฤษ แขนงวิชาคณิตศาสตร์ แขนงวิชา
 วิทยาศาสตร์ แขนงวิชาสังคมศึกษา แขนงวิชาศิลปกรรม แขนงวิชาการศึกษาปฐมวัยและแขนงวิชา
 การศึกษาพิเศษ จัดการศึกษาแบบชุดวิชา ซึ่งในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วยกลุ่มชุดวิชา
 จำนวน 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มชุดวิชาศึกษาทั่วไป 2) กลุ่มชุดวิชาวิชาชีพครู จะประกอบไปด้วย ชุดวิชาการ
 ศึกษา ชุดวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3) กลุ่มชุดวิชาเฉพาะด้าน และ 4) กลุ่มชุดวิชาเลือกเสรี
 โดยรวมทั้งสิ้น ไม่น้อยกว่า 171 หน่วยกิต ซึ่งการศึกษาแบบเต็มเวลาลดหลักสูตรใช้เวลา 5 ปีและ
 ไม่เกิน 8 ปีการศึกษา การจัดการศึกษาแบบชุดวิชาแบ่งออกเป็น 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรครุศาสตร
 บัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา พุทธศักราช 2547 และหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขา
 การศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2552

2.4.1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา พุทธศักราช 2547

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา พุทธศักราช 2547 ในงานวิจัยนี้ขอ
 นำเสนอเฉพาะ สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาการศึกษาปฐมวัย

1. หลักสูตร

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

Bachelor of Education Program

2. ชื่อปริญญา

ชื่อเต็ม ครุศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย)

Bachelor of Education in Childhood Education

ชื่อย่อ ค.บ.(การศึกษาปฐมวัย)

B.Ed. (Childhood Education)

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบมหาวิทยาลัยราชภัฏ

4. ปรัชญาของหลักสูตร

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตเป็นหลักสูตรผลิตครูชั้นวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ (Capability) ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมแห่งวิชาชีพไปสู่การจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีสติปัญญา ความสามารถและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถเผชิญปัญหาหรือวิกฤตได้ด้วยสติปัญญา

5. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ผลิตครูในมิติใหม่ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้บัณฑิตครูมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็นครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เป็นครูชั้นวิชาชีพที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีและเก่ง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

5.1 ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง โดยการผสมผสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเข้าด้วยกัน สร้างองค์ความรู้โดยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการทำงาน การแก้ปัญหาและการเรียนรู้จากทีม

5.2 เน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะและความรู้เฉพาะทางสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพเป็นอย่างดี

5.3 มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นครู ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้และการได้รับแบบอย่างที่ดีจากผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียน

บัณฑิตครุศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

- เป็นคนดี มีจุดมุ่งหมายของชีวิตมีหลักการในการดำเนินชีวิตเข้าถึงความงามและความดีของชีวิต มีพลังและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนและพัฒนาความก้าวหน้าของส่วนรวม รักชุมชนและท้องถิ่นสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

- เป็นคนเก่งมีความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศอย่างน้อยสองภาษา มีความรักในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา สามารถเผชิญสถานการณ์และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

- เป็นคนดี เจ้าใจธรรมชาติของผู้เรียน มีคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีจริยธรรมแห่งวิชาชีพและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

● เป็นครูเก่ง มีปรีชาสามารถในการจัดการศึกษาและจัดการเรียนรู้ รอบรู้และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนถนัด มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาและปัญหาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. กำหนดการเปิดสอน ปีการศึกษา 2547

7. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

7.1 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าจากสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

7.2 มีคุณสมบัติอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือคณะกรรมการบริหารโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) และเข้ากำหนดในมาตรฐานโปรแกรมวิชาที่ศึกษา

8. การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา

ตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกของสถาบันอุดมศึกษา หรือตามที่กำหนดในคู่มือการบริหารโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)

9. ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา

9.1 ระบบการศึกษา

9.1.1 จัดการศึกษาแบบทวิภาคหนึ่งปีการศึกษามี 2 ภาคหนึ่งภาค มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์

9.1.2 ในกรณีที่จัดการศึกษาแบบอื่น ให้ยึดมาตรฐานชั่วโมงรวมแล้วไม่น้อยกว่า 16 ชั่วโมง

9.1.3 การจัดการศึกษาเป็นแบบซุติวิชา โดยมีสัญลักษณ์ น(ช-อ)

น หมายถึง จำนวนหน่วยกิตของซุติวิชา

ท หมายถึง จำนวนเวลาเรียนทฤษฎี โดย 1 หน่วยกิต เท่ากับ 1 ชั่วโมง/สัปดาห์

ป หมายถึง จำนวนเวลาเรียนทฤษฎี โดย 1 หน่วยกิต เท่ากับ 2 ชั่วโมง/สัปดาห์

อ หมายถึง จำนวนเวลาเรียนรู้หรือปฏิบัติงานด้วยตนเองตามภาวะงานที่ได้รับมอบหมายโดย 1 หน่วยกิต เท่ากับ 3 ชั่วโมง/สัปดาห์

สำหรับซุติวิชาฝึกประสบการณ์กำหนดให้ 1 หน่วยกิต เท่ากับการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมง

9.2 การจัดการศึกษา

9.2.1 การจัดการเรียนรู้ ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรอยู่ที่การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผล ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละซุติวิชาที่ต้องอาศัยหลักสำคัญคือการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การผสมผสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเข้าด้วยกัน การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้

9.2.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะ และคุณลักษณะของความเป็นครู ประสบการณ์ที่จัดให้นักศึกษามีการนำความรู้ความสามารถทางด้านทฤษฎีไปฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสม อาจดำเนินการโดยให้นักศึกษาอยู่หอพักของสถาบันผลิตครู หรือใช้กิจกรรมอื่นที่คล้ายคลึงกัน

9.2.3 การปฏิบัติการสอน นักศึกษาจะต้องปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ที่มีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการสภาวิชาชีพครูกำหนดเป็นระยะเวลา 1 ปี ภายใต้การแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาชีพครู

10. ระยะเวลาการศึกษา ระยะเวลาในการศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา

11. การลงทะเบียน การลงทะเบียนให้เป็นไปตามข้อบังคับของสภาประจำมหาวิทยาลัย

ราชภัฏ

12. การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา

12.1 การวัดผลและประเมินผลการศึกษาให้เป็นไปตามข้อบังคับของสภาประจำสถาบัน

ราชภัฏ

12.2 ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

12.2.1 มีเวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปี

12.2.2 ผ่านการประเมินในชุดวิชาต่างๆ ครบตามหลักสูตร

12.2.3 ผ่านเงื่อนไขอื่นๆ ตามที่สถาบันกำหนด

13. อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประจำ/อาจารย์พิเศษ

อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัย สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีคุณวุฒิและคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา

14. จำนวนนักศึกษา

แผนการรับนักศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายการผลิตครู โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

15. สถานที่และอุปกรณ์การสอน

ห้องปฏิบัติการ ห้องบรรยายอาคารฝึกงาน สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน สนามกีฬา ฯลฯ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา

16. ห้องสมุด หนังสือ ตำราเรียน วารสาร และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตามเกณฑ์มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา

17. แหล่งวิทยาการและแหล่งฝึกงาน แหล่งวิทยาการและแหล่งฝึกงานตามเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา

18. งบประมาณ งบลงทุนและงบดำเนินการในแต่ละปี ค่าใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามที่รัฐบาลจัดสรรให้ หรืองบประมาณของมหาวิทยาลัย

19. หลักสูตร

19.1 จำนวนหน่วยกิตรวม ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 171 หน่วยกิต

19.2 โครงสร้างของหลักสูตร หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตประกอบด้วยกลุ่มชุดวิชาจำนวน 4 กลุ่ม โดยจำนวนหน่วยกิตและการคิดหน่วยกิตเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2542 ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย ดังนี้

ตารางที่ 2.1 โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา พ.ศ. 2547

กลุ่มชุดวิชา	จำนวนหน่วยกิต
กลุ่มชุดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า 30
กลุ่มชุดวิชาชีพครู	ไม่น้อยกว่า 55
- ชุดวิชาการศึกษา	ไม่น้อยกว่า 30
- ชุดวิชาการศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า 25
กลุ่มชุดวิชาเฉพาะด้าน	ไม่น้อยกว่า 80
กลุ่มชุดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 6
รวม	ไม่น้อยกว่า 171

19.3 การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแบ่งเป็น 4 กลุ่มชุดวิชา โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นสำคัญ

19.3.1 กลุ่มชุดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) ประกอบด้วยชุดวิชา 6 ชุด จำนวนรวม 30 หน่วยกิต ผู้เรียนต้องเรียนครบทุกชุด

ผลลัพธ์การเรียนรู้

กลุ่มชุดวิชานี้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีในฐานะที่เป็นคนไทยและประชากรของโลก สามารถใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น อีกหนึ่งภาษาเพื่อการสื่อสาร การค้นคว้า ภูมิปัญญาไทย ท้องถิ่นและสากล เข้าใจบริบทชุมชนและสังคมโลก คิดและตัดสินใจได้อย่างมีวิจารณญาณ ใช้เทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้าและการทำงานรวมทั้งพัฒนาตนเองและบริหารจัดการชีวิตได้อย่างเหมาะสม

แนวทางการจัดการเรียนรู้

ชุดวิชาศึกษาทั่วไปแต่ละชุด มุ่งให้เกิดปรีชาสามารถหลากหลายและการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขและการปรับตัวได้อย่างมีคุณภาพทำให้มีฐานความรู้เพียงพอสำหรับการตัดสินใจและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สังคมยอมรับกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มนี้ จึงเน้นการจัดแบบองค์รวม มีการผสมผสานระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วเชื่อมโยงสู่สภาพจริง ด้วยการนำความรู้มาเสนอแนะแนวทางพัฒนาตนและสังคม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องบูรณาการหลักวิชาและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในสังคมเพื่อให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

19.3.2 กลุ่มชุดวิชาชีพครู (Professional Courses) ประกอบด้วย 2 ชุดวิชา คือ ชุดวิชาการศึกษา ประกอบด้วยชุดวิชา 6 ชุด จำนวนรวม 30 หน่วยกิต ผู้เรียนต้องเรียนครบทุกชุด และชุดวิชาการศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพประกอบด้วยชุดวิชา 5 ชุด จำนวน 25 หน่วยกิต

ผลลัพธ์การเรียนรู้

กลุ่มชุดวิชาชีพครู มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นครูดี มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพครู มีจิตสำนึกของความเป็นครู มีจริยธรรมและคุณธรรมในวิชาชีพครู มีความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบและการจัด

กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ รู้จักธรรมชาติของผู้เรียนทั้ง ผู้เรียนปกติและผู้ที่มีความต้องการพิเศษ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู

แนวทางการจัดการเรียนรู้

กลุ่มชุดวิชาชีพครู มุ่งให้ผู้เรียนเกิดปรีชาสามารถตามผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรวิชาชีพครู โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดแบบองค์รวม ซึ่งมีกระบวนการระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วเชื่อมโยงไปสู่ห้องเรียนและสถานศึกษาในสภาพจริง รวมทั้งสามารถนำความรู้มาเสนอแนะแนวทางพัฒนาสภาพที่เป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการบูรณา-การทั้งในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำงานในวิชาชีพพร้อมกับเพื่อนร่วมงาน ผู้สอน ครูพี่เลี้ยง นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

19.3.3 กลุ่มชุดวิชาเฉพาะด้าน (Specialization)

ผลลัพธ์การเรียนรู้

กลุ่มชุดวิชานี้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รอบรู้วิทยาการในสถานะที่เป็นผู้สอนในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสนใจ เข้าใจสาระการเรียนรู้ที่สอนอย่างถ่องแท้ตระหนักถึงคุณค่าของสาระการเรียนรู้ที่สอน มีระบบพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องและด้วยตนเอง สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อใช้ในการประกอบวิชาชีพครูได้อย่างเหมาะสม

แนวทางจัดการเรียนรู้

กลุ่มชุดวิชานี้ประกอบด้วยวิชาเฉพาะด้าน 8 สาขาวิชาที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มนี้ จึงเน้นการศึกษาและการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และความต้องการที่มีอยู่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและตามมาตรฐานช่วงชั้นที่ผู้เรียนเลือกอย่างลึกซึ้ง การจัดการกิจกรรมจึงต้องลักษณะของการบูรณาการความรู้ที่ได้จากหลักการและทฤษฎีต่างๆ ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาปฏิบัติและพัฒนาให้มีความเหมาะสมในสถานการณ์จริง

ชุดวิชาเฉพาะด้าน จัดโปรแกรมการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ คือ วิชาเฉพาะด้านเดี่ยวหรือวิชาเดี่ยวหรือวิชาเอกเดี่ยว ซึ่งเลือกเรียนวิชาเฉพาะด้านเพียง 1 สาขาวิชาจำนวนไม่น้อยกว่า 80 หน่วยกิต วิชาเฉพาะด้านคู่หรือวิชาเอกคู่ ซึ่งเลือกเรียน 2 สาขาวิชา สาขาวิชาละไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิตวิชาเฉพาะด้านทั้ง 8 สาขาวิชา คือ แขนงวิชาภาษาไทย (Thai) แขนงวิชาภาษาอังกฤษ (English) แขนงวิชาคณิตศาสตร์ (Mathematics) แขนงวิชาวิทยาศาสตร์ (Science) แขนงวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) แขนงวิชาศิลปกรรม (Arts) แขนงวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย (Early Childhood) และแขนงวิชาการศึกษาพิเศษ (Special Education)

ชุดวิชาเฉพาะด้านการศึกษาปฐมวัย

ผลลัพธ์การเรียนรู้

ชุดวิชาเฉพาะด้านการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ธรรมชาติ พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สามารถจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ จัดสถานที่พัฒนาเด็กเพื่อส่งเสริมศักยภาพของเด็กปฐมวัยได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถจัดดำเนินงานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้

การจัดโปรแกรมการศึกษามี 2 ลักษณะคือ วิชาเฉพาะด้านเดี่ยวหรือ วิชาเอกเดี่ยวให้เรียนไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต วิชาเฉพาะด้านคู่หรือวิชาเอกคู่ให้เรียนไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ชุดวิชาเฉพาะด้านการศึกษาปฐมวัย

กลุ่ม/ชุดวิชา	หน่วยกิต น(ท-ป-อ)	เดี่ยว (81 นก.)	คู่ (40 นก.)
กลุ่มภาษาอังกฤษทางวิชาการ****			
ECED101 ภาษาอังกฤษสำหรับครูการศึกษาปฐมวัย 1	3(1-2-3)	●	
ECED102 ภาษาอังกฤษสำหรับครูการศึกษาปฐมวัย 2	3(1-2-3)	●	
กลุ่มพื้นฐานการศึกษาปฐมวัย			
ECED201 การศึกษาปฐมวัย	5(2-4-3)		●
ECED202 การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)		●
กลุ่มภาษาและสังคม			
ECED301 การพัฒนาภาษาของเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)		●
ECED302 ทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)		●
กลุ่มนวัตกรรมการเรียนรู้			
ECED401 สื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)	●	
ECED402 นวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย	5(2-2-6)	●	
กลุ่มคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์			
ECED501 วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)	●	●
ECED502 คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)	●	
กลุ่มพลศึกษาและอนามัย			
ECED601 กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	5(1-6-3)	●	
ECED602 อาหารและอนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)	●	
ECED601 กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	5(1-6-3)	●	
ECED602 อาหารและอนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)	●	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

กลุ่ม/ชุดวิชา	หน่วยกิต น(ท-ป-อ)	เดี่ยว (81 นก.)	คู่ (40 นก.)
ECED601 กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	5(1-6-3)	•	
ECED602 อาหารและอนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)	•	
กลุ่มสุนทรียภาพ			
ECED701 สุนทรียภาพทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย	5(1-4-6)	•	
ECED702 สุนทรียภาพทางดนตรีและลีลา	5(1-4-6)	•	
กลุ่มการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย			
ECED801 การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	5(2-4-3)	•	
ECED802 การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย	5(2-4-3)	•	
กลุ่มความเคลื่อนไหวทางการศึกษาปฐมวัย			
ECED901 การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย	5(1-6-3)	•	
ECED902 การสัมมนาการศึกษาปฐมวัย	5(1-6-3)	•	

**** กลุ่มนี้เป็นชุดวิชาที่จัดขึ้นตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ ศธ 0506/ว65 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2546 เรื่องนโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา โดยผู้ที่เรียนวิชาเฉพาะด้านเดี่ยว ให้เรียนทั้ง 2 ชุดวิชาในกลุ่ม แทนชุดวิชาใดวิชาหนึ่งใน 16 วิชา ตามโครงสร้างที่กำหนด

2.4.2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2552

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2552 เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงมาจาก หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาการศึกษา พุทธศักราช 2547 หลักสูตรเดิมและได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2550 เริ่มใช้กับนักศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 เหตุผลในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้สาระความรู้ตามมาตรฐานและสมรรถนะตามมาตรฐานที่คุรุสภากำหนด โดยปรับเพิ่มชุดวิชาที่เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน ข้อปรับปรุงได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรหัสวิชา ชื่อชุดวิชา และจำนวนหน่วยกิต ปรับเพิ่มและปรับเปลี่ยนเนื้อหาชุดวิชาเฉพาะด้าน แขนงวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ชุดวิชา คือ SCI4307 ฟิสิกส์แผนใหม่ 2 5(2-4-3) ดังนั้น โครงสร้างหลักสูตรจึงมีความคงเดิม ในงานวิจัยนี้ขอเสนอเฉพาะการปรับปรุงในส่วนของแขนงวิชาการศึกษาปฐมวัยในชุดวิชาเฉพาะด้านการศึกษาปฐมวัย

ตารางที่ 2.3 การปรับปรุงชุดวิชาเฉพาะด้านการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรเดิม พ.ศ. 2547		หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2552	
ECED101	ภาษาอังกฤษสำหรับครูการศึกษาปฐมวัย 1 3(1-2-3)	ECE2001	ภาษาอังกฤษสำหรับครูการศึกษาปฐมวัย 1 5(1-6-8)
ECED102	ภาษาอังกฤษสำหรับครูการศึกษาปฐมวัย 2 3(1-2-3)	ECE3001	ภาษาอังกฤษสำหรับครูการศึกษาปฐมวัย 2 5(1-6-8)
ECED201	การศึกษาปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE1101	การศึกษาปฐมวัย 5(2-4-7)
ECED202	การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE1102	การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 5(2-4-7)
ECED301	การพัฒนาภาษาของเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE2201	การพัฒนาภาษาของเด็กปฐมวัย 5(2-4-7)
ECED302	ทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE2202	ทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-7)
ECED401	สื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE4302	สื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-7)
ECED402	นวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย 5(2-2-6)	ECE3301	นวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย 5(2-2-6)
ECED501	วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE3401	วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-7)
ECED502	คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE4402	คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-7)
ECED601	กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย 5(1-6-3)	ECE3501	กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย 5(1-6-8)
ECED602	อาหารและอนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE3502	อาหารและอนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-8)
ECED701	สุนทรียภาพทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE2601	สุนทรียภาพทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-8)
ECED702	สุนทรียภาพทางดนตรีและสีลาสำหรับเด็กปฐมวัย 5(1-4-6)	ECE2602	สุนทรียภาพทางดนตรีและสีลาสำหรับเด็กปฐมวัย 5(1-4-7)
ECED801	การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE3701	การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 5(2-4-8)
ECED802	การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย 5(2-4-3)	ECE4702	การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย 5(2-4-8)

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

หลักสูตรเดิม พ.ศ. 2547		หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2552	
ECED901	การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย 5(1-6-3)	ECE4801	การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย 5(1-6-8)
ECED902	การสัมมนาการศึกษาปฐมวัย 5(1-6-3)	ECE4802	การสัมมนาการศึกษาปฐมวัย 5(1-6-8)

แผนการเรียนแขนงวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย			
ปีที่	1 ภาคเรียนที่ 1		
รหัสวิชา	ชื่อชุดวิชา		น(ท-ป-อ)
GED0101	การสื่อสารด้วยภาษาไทย Communication in Thai Language		5(2-4-8)
GED0102	การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ Communication in English Language		5(2-4-8)
ECE1101	การศึกษาปฐมวัย Early Childhood Education		5(2-4-8)
ECE1102	การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย Child Care		5(2-4-8)
	รวม		20 นก.
ปีที่	1 ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	ชื่อชุดวิชา		น(ท-ป-อ)
GED0103	การสื่อสารด้วยภาษา (ภาษาในเอเชีย) Communication in Language		5(2-4-8)
GED0104	การคิดและพัฒนาตน Thinking and Personal Growth		5(2-4-8)
ECE2201	การพัฒนาภาษาของเด็กปฐมวัย Language Development for Early Childhood		5(2-4-8)
เลือกเสรี			6 นก.
	รวม		21 นก.
ปีที่	2 ภาคเรียนที่ 1		
รหัสวิชา	ชื่อชุดวิชา		น(ท-ป-อ)
GED0105	มนุษย์กับสังคม Human Beings and Society		5(2-4-8)

EDU2201	พื้นฐานทางการศึกษา Foundation of Education	5(2-4-8)
ECE2202	ทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย Social Skills for Early Childhood	5(2-4-8)
ECE2601	สุนทรียภาพทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย Art Appreciation for Early Childhood	5(2-4-8)
	รวม	20 นก.
ปีที่	2 ภาคเรียนที่ 2	
รหัสวิชา	ชื่อชุดวิชา	น(ท-ป-อ)
GED0106	ชีวิตกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี Life through Science and Technology	5(2-4-8)
EDU2202	ธรรมชาติของผู้เรียน Nature of the Learner	5(2-4-8)
ECE2606	สุนทรียภาพทางดนตรีและลีลาสำหรับเด็กปฐมวัย Music and Choreography for Early Childhood	5(1-4-8)
ECE3501	กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย Physical Activities for Early Childhood	5(1-6-7)
	รวม	20 นก.
ปีที่	3 ภาคเรียนที่ 1	
รหัสวิชา	ชื่อชุดวิชา	น(ท-ป-อ)
EDU3203	หลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้ Curriculum and Management of Learning	5(2-4-8)
ECE3301	นวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย Innovation for Early Childhood Education	5(2-2-4)
ECE3401	วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย Science for Early Childhood	5(2-4-8)
ECE3502	อาหารและอนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย Nutrition and Hygiene for Early Childhood	5(2-4-8)
	รวม	20 นก.

ปีที่	3 ภาคเรียนที่ 2	ชื่อชุดวิชา	น(ท-ป-อ)
รหัสวิชา			
EDU3204	นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ Learning Innovation		5(2-4-3)
PRO3301	การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 1 Practicum 1		3(135)
ECE4402	คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย Mathematics for Early Childhood		5(2-4-3)
ECE4302	สื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย Creative Learning Materials for Early Childhood		5(2-4-3)
	รวม		18นก.
ปีที่	4 ภาคเรียนที่ 1	ชื่อชุดวิชา	น(ท-ป-อ)
รหัสวิชา			
EDU4205	การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ Teacher Professional Development		5(2-4-3)
PRO4302	การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 2 Practicum 2		3(135)
ECE3701	การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย Learning Management for Early Childhood		5(2-4-3)
ECE4802	การสัมมนาการศึกษา Seminar in Early Childhood Education		5(1-6-3)
	รวม		18 นก.
ปีที่	4 ภาคเรียนที่ 2	ชื่อชุดวิชา	น(ท-ป-อ)
รหัสวิชา			
EDU4206	การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ Research for Learning Development		5(2-4-3)
PRO4303	การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 3 Practicum 3		3(135)
ECE4702	การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย Managing Early Childhood Education		5(2-4-3)
ECE4801	การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย Research in Early Childhood Education		5(1-6-3)
	รวม		18 นก.

ปีที่	ภาคเรียนที่ 1	ชื่อชุดวิชา	น(ท-ป-อ)
รหัสวิชา			
PRO5304	การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 Internship 1		8(360)
	รวม		8 นก.
ปีที่	ภาคเรียนที่ 2	ชื่อชุดวิชา	น(ท-ป-อ)
รหัสวิชา			
PRO5305	การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 Internship 2		8(360)
	รวม		8 นก.

สรุปว่าหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วยกลุ่มชุดวิชาจำนวน 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มชุดวิชาศึกษาทั่วไป 2) กลุ่มชุดวิชาชีพครู จะประกอบไปด้วย ชุดวิชาการศึกษา ชุดวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3) กลุ่มชุดวิชาเฉพาะด้าน และ 4) กลุ่มชุดวิชาเลือกเสรี โดยรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 171 หน่วยกิต ชุดวิชาเฉพาะด้านการศึกษาปฐมวัยมุ่งหวังผลลัพธ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ธรรมชาติ พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดสถานที่พัฒนาเด็กเพื่อส่งเสริมศักยภาพของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถจัดดำเนินงานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูศึกษาปฐมวัยในระดับปริญญาตรี

วินิจ เทือกทองและคณะ (2552 : 85-105) ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานการฝึกหัดครูไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินการปฏิบัติของคณะกรรมการการบริหารคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีต่อการบริหารจัดการของคณะ 2) ประเมินระดับการปฏิบัติงานของอาจารย์ผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาทุนครู และ ประเมินระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาทุนครู 3) ประเมินระดับความคิดเห็นของนักศึกษาทุนครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน และคุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครูซึ่งได้แก่ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยง 4) ศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคของกระบวนการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิด 5) ประเมินผลผลิตที่กำลังจะออกสู่สังคมของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี ด้านเป็นครูดี ครูเก่ง 6) เปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นครูดี ครูเก่งของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปีกับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปีตามทัศนะของครูพี่เลี้ยง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปสาระสำคัญของการวิจัย ดังนี้

1) การบริหารจัดการของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อยกกระบวนการผลิตนักศึกษาทุนครูของสถาบันผลิตครู ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การบริหารงานคณะ การจัดการเรียนรู้

การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาทุนครู การจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์การประเมิน

1.1) ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า คณะมีการบริหารงานที่ดี ซึ่งได้แก่ การดำเนินงาน ตั้งแต่การกำหนดคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ ครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต มีแผนการเรียนตลอดหลักสูตรอย่างเหมาะสมให้กับนักศึกษาทุนครู แต่มีประเด็นสำหรับการปรับปรุง การดำเนินงานในกระบวนการผลิตนักศึกษาทุนครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป ได้แก่ การพัฒนาหรือ ปรับปรุงหลักสูตรและการทบทวนหลักสูตรหลังจากนำไปใช้เป็นระยะๆ เป็นต้น

1.2) ด้านการบริหารงานของคณะ พบว่า คณะมีความชัดเจนในการดำเนินงาน ได้แก่ การกำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการผลิตครูที่ชัดเจน ระบุบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับบุคลากร เพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ผู้สอนอย่างต่อเนื่อง สิ่ง ที่ควรนำมาปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อเสริมศักยภาพของการบริหารงานที่ดี ได้แก่ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ ข่างสาร เพื่อประชาสัมพันธ์คณะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาครู ได้รับทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ของคณะ

1.3) ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า คณะมีมาตรการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานตามเกณฑ์ของคุรุสภา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้แก่ การจัดทำอาจารย์ผู้สอนโดยพิจารณาความเหมาะสมของคุณวุฒิ และประสบการณ์การใช้แนวทางการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดแหล่งการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาทุนครูใช้ในการศึกษาค้นคว้าหา ความรู้เพิ่มเติม สิ่งที่ต้องพิจารณาในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครูรุ่นต่อไป ได้แก่ การจัด ห้องปฏิบัติการที่เหมาะสมให้กับสาขาวิชา/โปรแกรมวิชา รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่ส่งเสริม และสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาทุนครู

1.4) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักศึกษาทุนครู พบว่า คณะมีความชัดเจนในการ ดำเนินงาน ตั้งแต่การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะปลูกฝังให้กับนักศึกษาทุนครู มีกิจกรรม ที่จะยกระดับคุณภาพของนักศึกษาทุนครูอย่างเหมาะสม ซึ่งได้แก่ โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้กับนักศึกษาทุนครู โครงการเสริมความแข็งแกร่งทางวิชาการ หรือพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ และสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อเสริมศักยภาพหรือเพิ่มคุณค่าให้กับนักศึกษาทุนครูนั้น ได้แก่ การ พัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และด้านการทำวิจัยในชั้น เรียน

1.5) การจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า คณะมีการดำเนินงานการเตรียมฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนักศึกษาทุนครูได้อย่างครอบคลุมและครบวงจร ตั้งแต่การติดต่อ ประสานกับทางโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู การจัดเตรียมคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ระบุ แนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับนักศึกษาทุนครู อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียน การจัด ปฐมนิเทศนักศึกษา การจัดระบบนิเทศ และการประชุมคณะกรรมการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นระยะๆ เพื่อรับทราบปัญหาหรืออุปสรรคของนักศึกษาทุนครูระหว่างไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สิ่งที่เหมาะสมควรที่จะตระหนักในเรื่องการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาทุนครู ได้แก่ การ กำหนดกรอบและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นโยบาย ระเบียบข้อบังคับ และการสร้าง

ความร่วมมือหรือประสานความเข้าใจกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้เห็นเป้าหมายที่ต้องการอย่างเดียวกัน

1.6) การประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า คณะมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวทางมาตรฐานการเตรียมการเพื่อรองรับการตรวจประเมินจากหน่วยงานภายในและภายนอกสถาบัน สิ่งที่คณะสมควรที่จะตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาคณะ ได้แก่ การศึกษาคุณภาพประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันผลิตครูแห่งอื่นๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงหรือพัฒนางานประกันคุณภาพของตนให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนการจัดระบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศที่มีคุณภาพภายในคณะ เป็นต้น

2) การจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนที่ดำเนินการให้กับนักศึกษาทุนครู พบว่า อาจารย์ผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่มีคุณค่าและมีความหมายให้กับนักศึกษาทุนครู กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักศึกษาทุนครูได้แสดงความคิดเห็น ร่วมอภิปราย ลงมือปฏิบัติ รู้จักการแก้ปัญหา และเกิดนิสัยใฝ่รู้หรือแสวงหาความรู้ เพื่อให้นักศึกษาทุนครูเกิดความรู้ที่ลึกซึ้ง/ลุ่มลึก และเชี่ยวชาญในการปฏิบัติ มุ่งสู่การเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นครูที่ดีและเก่งตามที่สังคมคาดหวังต่อไปในอนาคต

ประเด็นสะท้อนสิ่งที่อาจารย์ผู้สอนควรนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษารุ่นต่อไป ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่ไม่เน้นการบรรยายและให้นักศึกษาจดบันทึก แร่สร้างบรรยากาศและเร้าความสนใจการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาคุณภาพนอกสถานที่ ซึ่งในส่วนดังกล่าวนี้อาจารย์ผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และวิธีการเรียนที่เร้าความสนใจ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตครู จำแนกเป็น

3.1) นักศึกษาทุนครู มีพฤติกรรมและคุณลักษณะอยู่ในระดับดี และมีความเหมาะสม ได้แก่ การเข้าเรียนตรงเวลา ประพฤติตนเหมาะสม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรค มีทักษะการคิดที่ดีและมีความรับผิดชอบ ซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะของนักศึกษาทุนครูที่ได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นครูที่ดีและเก่ง และเป็นครูมืออาชีพได้อย่างแน่นอน แต่สิ่งที่อาจารย์ผู้สอนเห็นว่านักศึกษาควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู เพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป

3.2) อาจารย์ผู้สอน มีพฤติกรรมและคุณลักษณะอยู่ในระดับดี และมีความเหมาะสม ได้แก่ ความรับผิดชอบในการเรียนการสอน มีความรู้ความสามารถ ตั้งใจถ่ายทอดเนื้อหาวิชา มีความยุติธรรม รักษาคำพูดและมีเหตุผล ซึ่งสะท้อนถึงคุณลักษณะและคุณภาพที่ดีของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งอาจารย์ผู้สอน คือ ตัวแปรสำคัญในกระบวนการผลิตครูไปสู่เจตนารมณ์ของโครงการผลิตครู และความมุ่งหวังของหลักสูตร คือ การเป็นคนดี ครูดี คนเก่ง และครูเก่ง ต่อไป

3.3) อาจารย์นิเทศ มีพฤติกรรมและคุณลักษณะอยู่ในระดับดี และมีความเหมาะสม ได้แก่ การให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ แก่นักศึกษาทุนครูในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การปรับตัว การควบคุม และการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ตลอดจนการไปนิเทศนักศึกษาทุนครูอย่างสม่ำเสมอ ซึ่ง

อาจารย์นิเทศ คือ ตัวแปรสำคัญในกระบวนการผลิตครูไปสู่เจตนาธรรมณ์ของโครงการผลิตครู และความมุ่งหวังของหลักสูตร คือ การเป็นคนดี ครูดี คนเก่ง และครูเก่ง ต่อไป

3.4) ครูพี่เลี้ยง มีพฤติกรรมและคุณลักษณะอยู่ในระดับดี และมีความเหมาะสม ได้แก่ การให้คำแนะนำแก่นักศึกษาทุนครูเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการสอน การเข้ามาดูแลการจัดการเรียน การสอนของนักศึกษาทุนครู แนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเทคนิคการ ควบคุมชั้นเรียน ซึ่งเห็นได้ว่าครูพี่เลี้ยงเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการผลิตครูไปสู่เจตนาธรรมณ์ของ โครงการผลิตครู และความมุ่งหวังของหลักสูตร คือ การเป็นคนดี ครูดี คนเก่ง และครูเก่ง ต่อไป

4) ทรัพยากรการเรียนรู้ พบว่า มีประเด็นที่คณะสมศรนำมาปรับปรุงแก้ไข เพราะไม่ผ่าน เกณฑ์การประเมิน ได้แก่ สภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการขาดความพร้อมและไม่เอื้อต่อการเรียนรู้/ฝึก ปฏิบัติเท่าที่ควร ตำรา วารสารและเอกสารทางวิชาการมีไม่เพียงพอต่อความต้องการและจำนวน นักศึกษาทุนครูที่จะใช้ รวมถึงการไม่ได้รับความสะดวกในการใช้ห้องเรียน/ห้องปฏิบัติการนอกเวลา เรียน

5) ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาที่กำลังจะจบหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี โดยรวม พบว่า ในด้านเป็นครูดี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สามารถเข้าใจ ธรรมชาติของผู้เรียน มีคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียน มีคุณสมบัติของความเป็น กัลยาณมิตรกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้มีจริยธรรมแห่งวิชาชีพและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ในระดับมาก ส่วนความร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และร่วมมือกับชุมชนเพื่อ พัฒนาสถานศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีความสามารถในระดับปานกลาง ส่วนในด้านความเป็นครูเก่ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีปรีชาสามารถในการจัด การศึกษา มีปรีชาสามารถในการจัดการเรียนรู้ รอบรู้ เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนถนัด มีความคิด สร้างสรรค์และสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับมาก ผล การสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงประเด็นที่ควรพัฒนาคือ ความสามารถด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้าน ความสามารถในการทำวิจัย และความสามารถด้านการวัดประเมินผล

6) ผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นครูดี ครูเก่งของนักศึกษาหลักสูตรครุ ศาสตรบัณฑิต 5 ปีกับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปีตามทัศนะของครูพี่เลี้ยง ผลการสัมภาษณ์ ครูพี่เลี้ยง พบว่า หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี ให้ผลผลิตที่ดีกว่าหลักสูตรครุ ศาสตรบัณฑิต 4 ปีทั้ง ในด้านความเป็นครูดี และความเป็นครูเก่ง

รัศมี ตันเจริญ (2552: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มของหลักสูตรครู ศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรีในประเทศไทย โดยมีความมุ่งหมายการศึกษาเพื่อ ศึกษาพัฒนาการและ แนวโน้มของหลักสูตรครูศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรีในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีการจัดการศึกษา จากหลักสูตรฉบับแรก พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2563 มีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาพัฒนาการหลักสูตรครูศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรีในประเทศไทย ด้วยวิธีการ วิจัยเอกสาร (Documentary Research) ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรครูศึกษาปฐมวัย ระดับปริญญาตรีในประเทศไทยใน ทศวรรษหน้า ด้วยวิธีการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1. พัฒนาการของหลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรีในประเทศไทย มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ 1) ชื่อหลักสูตรและ รูปแบบหลักสูตร การเรียกชื่อหลักสูตร ในระยะแรกเรียกว่าอนุบาลศึกษาและต่อมาเรียกว่าการศึกษาปฐมวัย รูปแบบหลักสูตรส่วนใหญ่ยังคงเน้นรายวิชา (Subject Matter) จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ หลักสูตรต่อเนื่อง และหลักสูตรปริญญา 4 ปี ซึ่งต่อมาพัฒนามาเป็นหลักสูตรปริญญา 5 ปี 2) ปรัชญาของหลักสูตร เริ่มปรากฏในหลักสูตรฉบับปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ในแต่ละหลักสูตรจะเน้นสาระปรัชญาทางการศึกษา วิชาชีพ และการพัฒนาผู้เรียน โดยมีแนวคิดปรัชญาหลักสูตรที่เน้นในลักษณะปรัชญาการศึกษาแบบผสมผสาน 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีสาระ 3 ด้าน คือ ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะวิชาชีพ และเจตคติต่อวิชาชีพ 4) โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชา (1) การศึกษาทั่วไป ซึ่งมีหน่วยกิตเฉลี่ย คือ 3 5.87 หน่วยกิต (2) วิชาเฉพาะ ประกอบด้วย วิชาชีพครุมีหน่วยกิตเฉลี่ย 35.47 หน่วยกิต วิชาชีพครุปฐมวัยมีหน่วยกิตเฉลี่ย 56.73 หน่วยกิต และประสบการณ์วิชาชีพมีหน่วยกิตเฉลี่ย 9 หน่วยกิต (3) วิชาเลือกเสรีมีหน่วยกิตเฉลี่ย 6.67 หน่วยกิต 5) รายชื่อวิชา พบการกำหนดรายชื่อวิชาที่หลากหลายตามลักษณะสาระวิชา 6) ลักษณะวิชาในหมวดวิชาชีพครุปฐมวัยบังคับแต่ละหลักสูตร มีสาระตรงตามมาตรฐานครุศึกษาปฐมวัยของ NAEYC ครบทั้ง 5 มาตรฐาน คือ ด้าน (1) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก (2) การสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน (3) การประเมินภาพ (4) การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก และ (5) การเข้าสู่ความเป็นวิชาชีพ 7) ประสบการณ์วิชาชีพครุ มีจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร 4 ปี แต่ละหลักสูตรใกล้เคียงกันและเพิ่มมากขึ้นในหลักสูตร 5 ปี เมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครุเปรียบเทียบกับการศึกษาวิชาชีพครุปฐมวัยภาคทฤษฎี พบว่าในแต่ละหลักสูตรแตกต่างกันไม่มากนัก ส่วนสาระการจัดประสบการณ์วิชาชีพครุ มีลักษณะตรงตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพของคุรุสภาทั้งด้านการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

2. แนวโน้มของหลักสูตรครุศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรีในประเทศไทยมีลักษณะดังนี้

1) ชื่อหลักสูตรสาขาการศึกษาปฐมวัย 2) กำหนดปรัชญาหลักสูตรแบบผสมผสาน และเน้นปรัชญาพิพัฒนานิยม (Progressivism) เป็นหลัก 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งเน้นจุดมุ่งหมายหลักสูตรสมบูรณ์แบบอุดมศึกษา ปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นครูและพัฒนาผู้เรียนให้มีจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์และมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับวิชาชีพครุปฐมวัย 4) โครงสร้างหลักสูตรควรมีจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาเป็นไปตามเกณฑ์การรับรองหลักสูตรของคุรุสภา 5) ลักษณะเนื้อหาวิชาของ หลักสูตร ประกอบด้วย (1) ลักษณะเนื้อหาวิชาการศึกษาทั่วไป ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน ปรัชญาการศึกษาพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาตน การพัฒนาทักษะทางภาษา และการศึกษาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองยุคโลกาภิวัตน์ (2) ลักษณะเนื้อหาวิชาชีพครุประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูและ ทักษะวิชาชีพครุ (3) ลักษณะเนื้อหาวิชาชีพครุปฐมวัย ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน การสังเกตและการประเมินพัฒนาการเด็ก แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็ก การสอนและการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย การส่งเสริมและพัฒนาความรู้

และทักษะวิชาชีพครูปฐมวัย การพิทักษ์สิทธิเด็ก และการพิทักษ์วิชาชีพและองค์กรวิชาชีพ 6) รายชื่อวิชาที่มีลักษณะที่หลากหลาย โดยมีรายชื่อวิชาใหม่เพิ่มเติมจากหลักสูตรที่ผ่านมาซึ่งเป็นรายชื่อวิชาที่เกี่ยวข้องกับสาระที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาดนและการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 7) ประสบการณ์วิชาชีพ กำหนดหน่วยกิตการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสัดส่วนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ : วิชาชีพภาคทฤษฎี เท่ากับ 1 : 4

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2555 : 158-160) ได้ทำการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครู การศึกษาปฐมวัย ดังมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู การศึกษาปฐมวัย 2) เพื่อศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย และ 3) เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix-Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของครูการศึกษาปฐมวัยที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ด้านการปฏิบัติงาน คือ ครูผู้สอนมีอายุมากเกินไปทำให้ขาดความคล่องตัวในการดูแลเด็กระดับปฐมวัย ภาระงานของครูที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน จำนวนครูผู้สอนมีไม่เพียงพอขาดงบประมาณในการสร้างสรรค์และพัฒนาสื่อ ให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ขาดการให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้องแก่ผู้ปกครองทำให้จุดมุ่งหมายในส่งเสริม การพัฒนาการของเด็กระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนไม่ไปในทิศทางเดียวกัน

ด้านจรรยาบรรณที่ต้องปฏิบัติ คือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็กในทุกๆ ด้าน เช่น การไม่เคร่งครัดด้านระเบียบวินัย ขาดคุณธรรมและจริยธรรม การไม่ตรงต่อเวลา การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน การแต่งกายไม่สุภาพ กิริยา มารยาท วาจาไม่สุภาพ การเลือกปฏิบัติในการดูแลเอาใจใส่เด็กขาดความอดทน ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานและพัฒนาตนเอง ครูขาดมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน ปัญหาด้านสุขภาพจิตของครูระหว่างทำงานเนื่องจากครูบางคนเอาปัญหาส่วนตัวมารวมกับเรื่องงาน ทำให้มีอารมณ์รุนแรงกับเด็ก

ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญในการสอนระดับปฐมวัยนโยบายสพฐ.ไม่ได้เน้นปฐมวัย

ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพในด้านความเหมาะสม พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองผู้รับบริการทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ความคิดเห็นหน่วยผลิตครู (มหาวิทยาลัย) คณะกรรมการครูสภา คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิ บุคลากรของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา อยู่ในระดับมาก

ด้านจรรยาบรรณที่ต้องปฏิบัติ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม พบว่า ในภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านจรรยาบรรณที่ต้องไม่ปฏิบัติต่อผู้รับบริการ พบว่า ในภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย คือ ต้องการผู้สอนที่จบการศึกษาด้านปฐมวัยโดยตรงมีความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการและธรรมชาติของเด็ก มีความสามารถในการร้องเพลง การเล่นดนตรี ศิลปะ มีจิตอาสา มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู มีคุณธรรม จริยธรรม มีใจนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทย มีจิตใจที่รักในความเป็นครูอนุบาล

3. ข้อเสนอแนะทางการกำหนดร่างมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 2 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะความเก่ง (formational competency) คุณลักษณะความดี (care competency) 3 วิธีการ คือ การคัดเลือก (Selection) วิธีการฝึกอบรม (Train + Growth) วิธีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และ 3 ตัวชี้วัด คือ นักเรียนคนเก่ง (Manpower) นักเรียนคนดี (Manhood) นักเรียนคนดีมีสังคม (Social man) โดยจากวิเคราะห์การวิจัยทั้งหมดสามารถสร้างรูปแบบมาตรฐานวิชาชีพการศึกษาปฐมวัย ได้ดังนี้

1) ครูการศึกษาปฐมวัยต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัยเท่านั้นเพื่อที่จะนำทฤษฎีไปใช้ได้จริง ในปฏิบัติการสอน

2) ครูการศึกษาปฐมวัยต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดี-เพื่อให้การสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองที่มีต่อการพัฒนาเด็กเป็นไปในทางเดียวกัน

3) ครูการศึกษาปฐมวัยควรเน้นการปลูกฝังความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เกิดขึ้นกับเด็กในวัยนี้

4) ครูการศึกษาปฐมวัยต้องเป็นบุคคลที่มีจิตอาสา-จิตใจดี-นอกเหนือจากความรู้สึกของความเป็นแม่เอื้ออาทรต่อเด็ก

5) ครูการศึกษาปฐมวัยควรมีทักษะในการร้องเพลง เล่นดนตรีและศิลปะ

6) การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัยต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ทางสังคมของครู โดยคำนึงถึงปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ พื้นที่ การศึกษา ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความต้องการขั้นพื้นฐาน แรงสนับสนุนหรือผลักดันจากครอบครัว ดังนั้น ควรจัดทำมาตรฐานให้ครอบคลุมถึงความแตกต่าง

7) แนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย ควรสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับมาตรฐานที่กำหนด เพื่อเป็นแรงเสริมให้การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดมั่นในหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร พบว่า มีงานวิจัยที่น่าสนใจดังนี้

ปริศนา เรื่องพานิช (2553) ศึกษาวิจัยด้านประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัยตามโครงการความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตรุ่นที่ 1-4 กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาจังหวัด นครสวรรค์ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซีบีพี (CIPP) ของ สตัลเฟิล บีบีโดยประเมิน ใน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตด้านผลกระทบ และด้านความยั่งยืน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาระดับบัณฑิตผู้บังคับบัญชา ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน อาจารย์ผู้สอน ผู้ประสานงานและอาจารย์นิเทศ จำนวน 1,107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ตามโครงการความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตด้านผลกระทบ และด้านความยั่งยืน มีความเหมาะสมดีพอที่จะนำไปใช้ผลิตบัณฑิตต่อไป

เกษษฐ์ กิ่งชนะ (2554) ศึกษาเรื่องบทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลจากการศึกษา พบว่า บทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษาทั้ง 5 ด้าน ด้านที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ ด้านสภาพการปรับตัว รองลงมาด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านระเบียบวินัย และด้านสวัสดิการ

สินีนารถ วิกรมประสิทธิ์ และภาศิริ เขตปิยรัตน์ (2555) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ (4ปี) ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2553 และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 ในสาขาวิชาต่าง ๆ ประกอบด้วย สาขาการตลาด สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจสาขาธุรกิจบริการ และสาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งสิ้น 215 คน และได้ทำการศึกษาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาการตลาด) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00 - 2.50 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับปานกลางโดยวิชาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สำหรับรายวิชาที่นักศึกษาที่มีความพึงพอใจว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพมากที่สุด คือ วิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารธุรกิจ 3

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่างๆ ของสาขาวิชาการตลาด มีความพึงพอใจในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร สาขาวิชา ด้านความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และด้านสนับสนุนในกิจกรรมและการให้คำปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชา

คอมพิวเตอร์ธุรกิจ) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00 – 2.50 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร พบว่า ในภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับปานกลางโดยวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและมัลติมีเดียสำหรับธุรกิจมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สำหรับรายวิชาที่นักศึกษามีความพึงพอใจว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพมากที่สุด คือ วิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและมัลติมีเดียสำหรับธุรกิจ จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่าง ๆ ของสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีความพึงพอใจระดับมากประกอบด้วย ด้านการสนับสนุน ในกิจกรรมและการให้คำปรึกษา ด้านความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านทรัพยากร ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสาขาวิชา

หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00 – 2.50 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากโดยวิชา วิชาการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สำหรับรายวิชา ที่นักศึกษามีความพึงพอใจว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพ มากที่สุด คือ วิชาการบริหารสวัสดิการและค่าตอบแทน วิชาองค์การและการจัดการ จาก การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่างๆ ของสาขาวิชาการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ มีความพึงพอใจระดับมาก ประกอบด้วย ด้านความต้องการของ ตลาดแรงงานและสังคม ด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรสาขาวิชา และ การสนับสนุนในกิจกรรมและการให้คำปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาธุรกิจบริการ) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีเกรดเฉลี่ยสมน้อยกว่า 2.00 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามี ความพึงพอใจในระดับมาก โดยวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารธุรกิจ 3 มีความพึง พื่อใจในระดับมากที่สุด

สำหรับรายวิชาที่นักศึกษามีความพึงพอใจว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพมากที่สุด คือ วิชาศิลปะการต้อนรับและการสื่อสารในงาน บริการ จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่างๆ ของ สาขาวิชาธุรกิจบริการ มีความพึงพอใจระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนในกิจกรรมและ การให้คำปรึกษา ด้านความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร สาขาวิชา และด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

สุธากร วสุโกคิน (2556) ทำการศึกษา ผลการใช้รูปแบบเทคนิคบริหารจัดการชั้นเรียน RCA ในชุดวิชาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือนักศึกษาสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยที่มีแบบการเรียนที่แตกต่างกัน โดยแบบการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัยชั้นปีที่ 2 มีแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 38) และมีการปฏิบัติอยู่ใน เกณฑ์สูง แม้แบบการเรียนแบบร่วมมือมีจำนวนรองลงมา (ร้อยละ 32) แต่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง และมีผลการปฏิบัติในระดับเกณฑ์เดียวกับแบบการเรียนอันดับรองลงมาได้แก่ แบบแข่งขัน (ร้อยละ 12) แบบอิสระ (ร้อยละ 10) แบบฟังพา (ร้อยละ 6) แบบหลีกเลี่ยง (ร้อยละ 2) ตามลำดับ

การเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับแบบการเรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบเทคนิคบริหารจัดการชั้นเรียน RCA ในภาพรวมผู้เรียนที่มีแบบการเรียนทั้ง 6 แบบการเรียนมีค่าระดับคะแนนพฤติกรรมการเรียนในระดับดี คืออยู่ในระหว่าง ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 3.91 - 4.39 โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ผู้เรียนที่มีแบบการเรียนแบบแข่งขัน แบบอิสระ แบบมีส่วนร่วม แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา และแบบหลีกเลี่ยง ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบเทคนิคบริหารจัดการชั้นเรียน RCA กับนักศึกษาที่มีแบบการเรียนต่างกันพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามีผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาจสรุปได้ว่าการศึกษาปฐมวัยมีลักษณะที่แตกต่างจากการศึกษาในสาขาอื่น ถึงแม้ว่าจะมีการใช้ความรู้เบื้องต้นร่วมกันกับสาขาอื่น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษา พบว่า นักวิชาชีพการศึกษาปฐมวัยทำงานในแหล่งต่างๆ ที่ไม่ใช่เฉพาะในโรงเรียนของรัฐ แต่มีทั้งโปรแกรมในศูนย์เด็กโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนอนุบาล บทบาทของนักวิชาชีพการศึกษาปฐมวัยจึงมีความหลากหลายมากกว่า คือ มีทั้งบทบาทการเป็นผู้นำครูที่ปรึกษาครู ผู้ประสานงานการศึกษา ผู้ฝึกเด็กปฐมวัย รวมทั้งเป็นนักวิชาชีพเฉพาะ แม้ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบดูแลพัฒนาวิชาชีพครูศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะ แต่ได้มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูไว้ในพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นที่มาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) (หลักสูตร 5 ปี) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งที่จัดการศึกษาในปีการศึกษา 2547 เป็นต้นมา ที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 5 ปี เป็นหลักสูตรรูปแบบบูรณาการ คือ นำรายวิชาหลักๆ มารวมกันประมาณ 5 - 6 หน่วยกิตต่อหนึ่งวิชา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาและบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2557 ด้วยมีความเชื่อมั่นว่าการประเมินผลและการตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรนั้น ควรที่จะให้ผู้ใช้หลักสูตรเป็นผู้แสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ซึ่งเป็นวิธีเดียวที่จะให้ทางเลือกอย่างมีเหตุผลต่อการหาแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานที่ทำอยู่และยังชี้ให้เห็นสิ่งที่ปฏิบัติดีอยู่แล้ว ผลการประเมินที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายการดำเนินงาน ตลอดจนจนเป็นการพิจารณาความเที่ยงของหลักสูตร และเพื่อเป็นการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสาขาวิชาให้สามารถผลิตบัณฑิตครูมืออาชีพทางการศึกษาปฐมวัย ได้อย่างมีคุณภาพ มีมาตรฐานและเป็นไปตามกรอบของ TQF ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) และนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยต่อไป